

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2019

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Ťažký život rubárovi

Ťažký život rubárovi,
zavčas ráno stavať,
[: berie pílu aj sekeru,
ide drevo kátať. :]

Jak ho kale, tak ho kale,
až ho rúčky bolia,
[: príde večer do koliby,
fazula surová. :]

Potom si on porozmýšľa,
čo si ma uvariť,
[: vezme pípu aj ten dohán,
ide si zapáliť. :]

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Dlho očakávaná investícia na expedičnom sklade Udavské

Dva zastarané skládkové žeriavy MB 1645 P14 od výrobcu Mostáreň nahradil na expedičnom sklade Udavské nový prekladač na pásovom podvozku od nemeckého výrobcu Sennebogen, typ 825 R s výkonom motora 129 kW a hmotnosťou cca 40 t.

5. Bezpečnosť nadovšetko, alebo nová metla dobre metie

Po dlhých a úmorných jednaniach sa podarilo zrealizovať nákup cestnej kefy na OZ Beňuš z investičných prostriedkov v hodnote 6.800 eur bez DPH.

5. Študijnou cestou po prírodných a prírode-blízkyh lesoch

Lesnícky náučný chodník Počúvadlo a prírode-blízke objekty PRO SILVA, ktoré už dlhé roky manažujú lesníci z LS Pukanec, krásy Dobročského pralesa a mnohé iné, mala možnosť spoznať viac ako päťdesiatka lesníkov z maďarsko-slovenského pohraničia.

5

7

6. Naj horári v akcii

Súčty trestných bodov rozhodli, že víťazom súťaže Naj horár 2019 sa stal Ján Ščavnický z VLM Kežmarok, ktorý na druhú priečku odsunul domáceho súťažiaceho Ladislava Vajcika z OZ Slovenská Ľupča a trojicu najlepších uzavrel Pavel Trnavský z OZ Rimavská Sobota.

7. Deň otvorených dverí CHKO Poľana

V poradí už tretí ročník dňa otvorených dverí CHKO Poľana sa tentokrát konal 1. júna 2019 na amfiteátri v Detve. Niesol sa v znamení lesníckych a poľovníckych tradícií UNESCO lokality Poľana a nechýbali tam ani naši kolegovia z OZ Kriváň.

7. Rybárske preteky v Šaštíne

Šiesty ročník rybárskych pretekov zamestnancov OZ Šaštín hostila vodná nádrž Spálenisko II v rybárskom revíri Kubinov kríž s výmerou 0,97 ha.

8. Poľovnícke dni v Betliari

Predstavenie génovej základne Volovské vrchy, ktorú tvorí komplex režijných revírov OZ Košice a OZ Rožňava s celkovou výmerou 36.602 hektárov, bolo len jednou súčasťou Poľovníckych dní v Betliari, ktorí sa konali 14.-15.6.2019.

9. Zvernica Betliar v zozname VLM

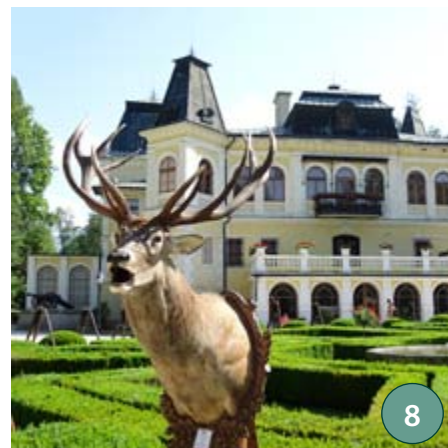
Svoju históriu začala písať už v roku 1885 na rozlohe 575 ha a počas Poľovníckych dní v Betliari sa stala 51. významným lesníckym miestom.

10. Čierny Váh ožil paroží

Desiaty ročník prehliadky zhodov parožia z Chráneného poľovného revíru Nízke Tatry zorganizoval 20.6.2019 už tradične Odštepny závod Liptovský Hrádok v areáli lesníckej osady Čierny Váh. Návštevníci si mohli prezrieť 445 zhodov (z nich 111 párov) z 334 jeleňov.

13. O krok bližšie k lesu

Vedomosti a zručnosti 18 družstiev tvorených žiakmi štvrtého až šiesteho ročníka základných škôl preverila súťaž „Čo šepká les“ v areáli kaštiela Sv. Anton. A my už poznáme víťazov deviateho ročníka.

8

17

14. Reanimácia opatrení na ochranu lesa

Prinášame pohľad na opatrenia na zabezpečenie ochrany lesov v minulosti, prieskumu ochrany lesov, prieskumu poľovného hospodárenia, na základe skúseností i názorov Doc. Ing. Jozef Konôpku, CSC..

17. Ručné kosenie horských lúk v Slovenskom raji

V rámci projektovej aktivity „Zabezpečenie zachovania ekologických väzieb, zamedzenie prieniku nepôvodných druhov, spomalenie degradácie prírody a hodnôt krajiny“, zorganizoval OZ Prešov 13.-14.6.2019 ručné kosenie horských lúk v Národnom parku Slovenský raj.

18. Lesy a lesníctvo v Nemecku

Nemecko s približne 11,4 milióna hektármi lesa (32% jeho rozlohy), patrí medzi husto zalesnené krajiny v Európe. Približne 73% nemeckých lesov dnes tvoria druhovo zmiešané porasty, aj keď ešte stále v ich zastúpení prevládajú ihličnany.

19. Kým stúpa dym

Fajka je symbolom pohody, pokoja, mieru a zároveň priateľstva. Pri výbere správnej fajky do zbierky sa treba riadiť svojím vkusom. Vedeli ste, že história súťaže v pomalom fajčení fajky siaha do 19. storočia?

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Mgr. Pavel Machava
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Redaktori:

Ing. Radko Srnka (rs)
Ing. Milota Nádvoříková (mn)
Stáli prispievatelia:
Ing. Katarína Garajová
Lucia Matejová
Ing. Viliam Stockmann, CSC.
Mgr. Jana Lásková

Grafická úprava:

Xepap, spol. s r. o.
www.xepap.sk

Foto na obálke:

Ing. Zdenko Kováč

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

Niekedy sa zamyslím nad tým, aké by to bolo, keby svetom hýbali len pravdivé informácie. Zažiť tak na pár minút tento utopistický svet, v ktorom by každý robil všetko nielen vo svoj prospech, ale tiež v prospech ostatných... A možno by úplne stačil svet, v ktorom by žili ľudia inteligentní, vzdelaní a sčítaní...

Potom by sa nemohlo stať, že by niekto len tak zmanipuloval davy laikov a presvedčil ich napríklad o tom, že aj suchý les je les, hoci neplní žiadnu z funkcií, ktorú by mal. Les, ktorý nielenže nie je prospešný, ale sa stal životu nebezpečný, na čo upozorňujú aj výstražné tabuľky osadené na turistických chodníkoch a varujúce pred pádom suchých stromov, ktoré tam vyrástli ako huby po daždi bok po boku s rozširujúcou sa lykožrútovou kalamitou.

Áno, mám na mysli presne toho lykožrúta, za ktorého sa postavili hlavne tí – väčšinu života sediaci na sociálnych sieťach, tí, ktorým reálny život uteká pomedzi prsty. Lokálne postreky tohto 2-4 mm veľkého „drevorubača“ smrekových porastov vysadených pred 80-100 rokmi vzbudili naozaj obrovskú vlnu odporu, čo malo za následok znemožnenie aktívnej ochrany manažovaných lesov. A teraz tá istá skupinka ľudí dobre že na kolenách neprosí, aby na nich letecky aplikovali postrek proti komárom, s rovnakou účinnou látkou ako ten, ktorým tak opovrhovali. Iste mi títo samozvaní špecialisti prezradia, aký je rozdiel medzi cypermethrinom v prípravku Vaztak určenom na boj proti lykožrútovi a cypermethrinom použitom v prípravku Kontakt určenému na boj proti komárom, za ktorého aplikáciu sú slovenské obce a mestá ochotné platiť ročne desaťtisíce eur.

Takže lokálne aplikovať chémiu na ochranu lesov, ktoré plnia verejnosti prospešné funkcie a sú zdrojom najekologickejšieho materiálu na svete je nemorálne, ale celoplošne letecky aplikovať chemický postrek, pri ktorom budú hynúť tisícky včiel a iných druhov užitočného hmyzu, postrekovať ním poľnohospodárske plodiny, ľudí vrátane malých detí, to je také „humánne“.

Ak už naozaj máme právo všetci sa vyjadrovať k všetkému, naskytuje sa otázka, či je naozaj v záujme nás všetkých (aj nás, ktorí žijeme stovky kilometrov mimo danú oblasť) aplikovať popri galónoch chémie využívané pri poľnohospodárskej produkcii aj ďalšie množstvo chémie v oblasti Podunajskej nížiny, ktorá je najväčšou zásobárňou pitnej vody v strednej Európe?

Anna Sliacka

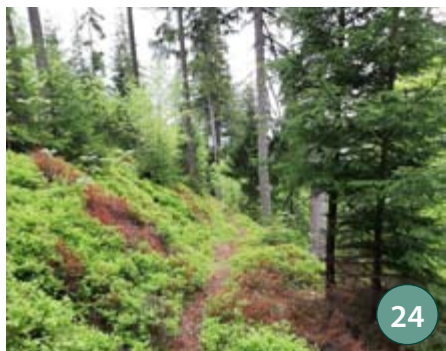
20. Predstavujeme dve ďalšie historicky významné lesnícke osobnosti

– Inžinier Ernest Krejčí bol dlhé roky predsedom a podpredsedom organizačného výboru celoštátnych majstrovstiev v ťažbe, sústreďovaní a odvoze dreva v časoch, keď sa konali na Slovensku.

– Inžinier Jozef Longauer patril medzi prvých odborníkov – lesníkov, ktorí v podmienkach Záhoria presadzovali a realizovali návrat k holorubnému spôsobu hospodárenia s dôkladnou celoplošnou prípravou pôdy a s vyriešením problematiky umelej obnovy lesa.

22. Banskobystrické zasadnutie Krajinského lesníckeho spolku v roku 1895

Prvé zasadnutie sa uskutočnilo 28.8.1895 vo veľkej sále župného domu. Na druhý deň 29.8.1895 sa účastníci podujatia presunuli na vozoch do Harmanca a v tretí deň 30.8.1895 sa v programe pokračovalo na Horehroní v Rezsöpataku (zrejme Štiavnička pri Podbrezovej).

23. Pamätný spis lesných inžinierov na Slovensku

Okrem toho, že Lesný zákon č. XXXI./1879 v § 36 stanovuje, že kvalifikovaným lesným úradníkom môže byť ten, kto po ukončení vysokej školy lesníckej a dvojročnej praxi zloží štátnu lesnícku skúšku, obsahuje aj mnoho iných zaujímavých informácií a faktov.

24. Volgov chodník

Pravdivý príbeh, ktorý sa začal písať v období pred prvou svetovou vojnou, nie je prezentáciou fašizmu, ale úzko súvisí s históriou Telgártu, s dejinami poľovania na hornom toku Hrona, ktoré sú srdcovými záležitosťami autora príbehu.

25. Žuhračka pre všetkých

Taxátori, lesníci, lesní pedagógovia, zástupcovia Slovenskej lesníckej komory, zástupcovia Slovenského poľovníckeho zväzu, Slovenského Červeného kríža a mnohí ďalší pripravili 21. mája spoločnými silami už druhý ročník podujatia „Žuhračka pre všetkých“.

26. 29. ročník Dní Sv. Huberta tentokrát v Betliari

Všetkých milovníkov prírody, lesníctva a poľovníctva pozývame na 29. ročník Dní Sv. Huberta, ktoré sa tento rok uskutočnia v areáli kaštiela Betliar v sobotu, dňa 7.9.2019.

26. Tajnička • Pre deti

27. Kalendárium • Jubilea

28. Veľké umenie začína veľkým vzorom

Intarzia, ktorá je hlavnou témou nášho príspevku, je starodávna drevárska technika skladania a rezania dýh rôznych druhov a farieb dreva tak, aby vytvárali žiadaný obraz. V skratke sa dá povedať, že je to maľovanie drevom.

Dlho očakávaná investícia na expedičnom sklade Udavské

V mesiaci máj bol na Odštepny závod Vranov nad Topľou pre potrebu prekladania drevnej hmoty a nakladania do vagónov zakúpený nový prekladač materiálov. Ide o prekladač na pásovom podvozku od nemeckého výrobcu Sennebogen, typ 825 R s výkonom motora 129 kW a hmotnosťou cca 40 t.

Uvedený prekladač nahradil dva zastarané skládkové žeriavy MB 1645 P14 od výrobcu Mostáreň Brezno, ktoré boli vyrobené v rokoch 1986 a 1989. Jednalo sa o žeriavy s elektrickým pohonom s dĺžkou pojazbovej dráhy 124,4 m a rozchodom kolají 7 m, každý žeriav o hmotnosti cca 60 t. Rýchlosť pojazdu žeriava 32 m/min, rýchlosť zdvihu od 12,5 do 32 m/min. Hmotnosť drapáku bola 1.700 kg a nosnosť žeriava pri vyložení na 30 m bola 3.600 kg. K výmene žeriavov za nový prekladač došlo v dôsledku ich opotrebovanosti počas celej životnosti, z dôvodu častej poruchovosti a zlej dostupnosti a finančnej náročnosti náhradných dielov. Ročné náklady na opravu starých žeriavov sa za posledných desať rokov pohybovali v priemere 9,5 tis. eur/rok. Pred odstránením starých žeriavov došlo k vybudovaniu betónových spevnených plôch. Stavebnú investičnú akciu realizoval Odštepny závod lesnej techniky, RSLT Vranov.

Prekladač SENNEBOGEN 825 R

Prekladač Sennebogen 825 R je určený na vagónovanie sortimentov dreva v dĺžkach dva až šesť metrov do plno stenných vagónov, nakladanie kamiónov a prekladanie drevnej hmoty v rámci expedičného skladu. Z dôvodu, že železničná vlečka sa

nachádza nad úrovňou skladu je prekladač vybavený zdvíhacou bezpečnostnou kabínou, pričom pohľadová výška obsluhy môže byť až 8,7 m nad úrovňou terénu. Dosah výložníka je 14 m a nosnosť prekladača pri dosahu 12 m predstavuje 4.000 kg. Maximálna nosnosť drapáku je 5.000 kg. K pohodliu obsluhy prekladača a jej bezpečnosti prispieva jeho vybavenie: vyukovacie, vetracie, klimatizačný systém kabíny, slnečné clony, pneumaticky odpružené a vyhrievané sedadlo, joystickové ovládanie stroja, rádio, bezpečnostné čelné sklo, ochranná mreža na vrchu kabíny, pracovné a doplnkové osvetlenie, osvetlenie výložníka, zadná a bočná kamera s displejom vyvedeným do kabíny obsluhy a nastaviteľná kamera na výložníku na uľahčenie sledovania procesu nakladania. Prekladač je vybavený GPS systémom na sledovanie výkonu a spotreby stroja a vážiacim systémom s dynamickým vážením v priebehu manipulácie a automatickým prepočítavaním na hmotnosť celkového nákladu.

Objem nakladania dreva na železničné vagóny pomocou skládkových žeriavov sa za posledných desať rokov pohyboval v rozmedzí 30 až 44 tis. m³/rok. V spomenutom období sa pomocou žeriavov MB 1645 P14 nakladalo pomerne osem vagónov za smenu a predpokladáme, že po zapracovaní obsluhy by sa práca prekladača na naloženie rovnakého počtu vagónov mala skrútiť na polovičný čas. Z uvedených dôvodov zakúpením nového prekladača sa výrazným spôsobom prispeje k zrýchleniu vagónovania, resp. prekladania drevnej hmoty na tomto manipulačno-expedičnom sklade v pôsobnosti Vranovského závodu.

Ing. Marián Donoval, Odbor investícií

Výkon nakladania dreva na železničné vagóny pomocou žeriavov MB 1645 v m³

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výkon	30.829	37.616	35.819	43.896	39.641	29.298	41.329	44.747	38.427	41.111

Skládkový žeriav MB 1645 P14

Budúcnosť a minulosť v prekladaní dreva na MES Udavské

Bezpečnosť nadovšetko alebo nová metla dobre metie

Neustále počúvame z médií, čo všetko sa v lesoch robí zle. Trochu pozitívnej energie nám nezaškodí. Keď sme si na skúšku objednali od Slovenskej správy ciest cestnú kefu a vyskúšali sme ju na našich lesných cestách, boli sme milo prekvapení z výsledku.

Všetci, čo sa cestám len trochu venujeme, vieme, že krajnice prevádzkou odchádzajú. Po dlhých a úmorných jednaniach sa podarilo zrealizovať nákup cestnej kefy na OZ Beňuš z investičných prostriedkov v hodnote 6.800 eur bez DPH. Odstránenie posypového materiálu z asfaltových lesných ciest plní nielen estetickú, ale hlavne bezpečnostnú

funkciu. Výrazne sa skrakuje brzdná dráha v prípade kolízií.

Použitie cestnej kefy je však potrebné správne načasovať, ešte pred zarastením,

resp. po pokosení krajníc, inak sa štrk dostáva po prvej búrke na LC, a efekt sa znižuje. K cestnej kefe patrí aj pohonná jednotka. Na OZ Beňuš máme 32-ročný traktor, a tak by sme ho potrebovali nahradiť novým, aby efektívnosť smerovala k dokonalosti.

Nie všetky činnosti, ktoré vykonávame v záujme zlepšovania starostlivosti o lesný majetok štátu sú ekonomicky výhodné. Verejnosť ich však vníma citlivo, a preto je dôležité ich vykonávať. Verím, že našu snahu ocení prevádzka ako aj cyklistická a ostatná verejnosť.

Ing. Marek Tabernaus, OZ Beňuš

Študijnou cestou po prírodných a prírode blízkych lesoch

Vyššie päťdesiat lesníkov z maďarsko-slovenského pohraničia sa koncom mája zúčastnili aktivity, ktorá sa realizovala v rámci projektu „Lesníci pre zvýšenie environmentálneho povedomia verejnosti“ v rámci programu INTERREG V-A Slovenská republika-Maďarsko. V rámci dvojďňovej „Študijnej cesty o prírodných a prírode blízkych lesoch“ zameranej na rozšírenie odborných vedomostí a výmenu skúseností.

Po prekročení štátnej hranice čakala maďarských účastníkov z Ipeľských lesov, a.s. (Ipoly Erdő Zrt.) vyššie hodinová cesta na chatu Žuhračka. Po príchode všetkých srdečne privítal riaditeľ OZ Levice, Ing. Vlastimil Uhlík a projektový manažér projektu Ing. František Král. Následne Ing. F. Král krátko informoval

o projekte a jeho cieľoch. Po výdatných raňajkách sa účastníci exkurzie vydali na cestu na Počúvadlo, kde mali zabezpečené ubytovanie. V rámci poobedného programu aj napriek nepriaznivému počasiu navštívili lesnícky náučný chodník Počúvadlo a blízke objekty PRO SILVA, ktoré už dlhé roky lesníci z LS Pukanec prebudovávajú. Večerným programom bola prehliadka jazera Počúvadlo aj s banskými objektami s odborným sprievodcom a následná dlhá výmena skúseností v rámci voľnej rozpravy.

Doobedný program druhého dňa bol venovaný návšteve Dobročského pralesa. Účastníci exkurzie mali možnosť oboznámiť sa so životom v bezzásahovej zóne vyššie 400-ročného pralesa. Maďarskí lesnícki hos-

tia prejavili veľký obdiv z takéhoto pralesa a všetci obdivovali hlavne mohutné niekoľko storočné jedince karpatskej zmesi, ale i javory horské. Najväčší úspech však zožala poobedná návšteva lokality „Kremenný jarok“ s prof. Ing. Milanom Sanigom, DrSc.. S odborným doprovodom renomovaného profesora sa absolvovala moderovaná prehliadka prírody blízkeho obhospodarovania mozaikových dubových lesných porastov na Polesí Budča.

Práve toto podujatie napomohlo k výmene skúseností medzi lesníkmi z SK-HU pohraničia. Študijná cesta organizovaná vedúcim partnerom projektu LESY SR, š.p. bola poučná pre všetkých lesníkov. Vďaka bohatému programu mohli účastníci prediskutovať nielen každodenné problémy bežnej prevádzky, ale aj zložitejšiu problematiku ochrany prírody. Na záver môžeme skonštatovať, že napriek štátnym hraniciam nás všetkých spojila láska k prírode a lesníctvu.

Ing. Nikoleta Nozdrovická
Odbor projektov EÚ

NAJ HORÁRI V AKCII

Súťaž Naj horár vie súťažiacich potrápiť, ale aj vyhecovať k naozaj zaujímavým výkonom. Tým však nestačí len sila a informácie, ale treba mať aj kus šťastia. Vedia o tom svoje účastníci 15. ročníka súťaže Naj horár, ktorý sa už tradične koná na Donovaloch na priestranstve v okolí Chaty Lesy Donovaly. Organizuje ho OZ Slovenská Ľupča v spolupráci s obcou Donovaly a za podpory dôležitých sponzorov. Jeho organizátori majú už vychytané naozaj všetky detaily. Tento rok sa postarali o menší rozruch tým, že prekryli drevo, ktorého objem mali súťažiaci odhadnúť. Sychravé a pomerne chladné počasie vytvorilo o čosi ťažšie podmienky (7-13°C nie je zas tak veľa), no krv priam tuhla pri niektorých otázkach, či podaných výkonoch.

A ako sa darilo súťažiacim?

V rámci piatich disciplín bolo šťastie najvrtkavejšie na disciplíne – BOZP, PO a hode obojstrannou sekerou. Práve tu potrápili súťažiacich tri otázky zamerané na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v ťažbe, sústreďovaní, manipulácii a odvoze dreva, prevádzky ručných motorových reťazových píl a ochrany pre požiari. Nasledovali tri hody sekerou, ktorá nie vždy ostala zapätá v drevenom terči. V tejto disciplíne sa najviac darilo Jánovi Ščavnickému z VLM Kežmarok, pred Richardom Jakubičkom z OZ Rimavská Sobota a Róbertom Cárom z OZ Sobrance.

V disciplíne meranie a odhad dreva boli najlepší súťažiaci z OZ Slovenská Ľupča v poradí Ladislav Vajcík, Pavol Pršanec, Martin Šiman. Hoci na OZ Sobrance až toľko smreko-

vých porastov nemajú, medzi najrýchlejších v montáži feromonového lapača a znalosti požerkov podľa výsledných časov patrili Branislav Lutherán s časom 00:50,88 a Marián Marcin s časom 00:51,40, ktorých prekonal iba Ján Ščavnický z VLM Kežmarok, ktorý zmontoval lapač za 00:46,78.

Pri 16 miliónoch stromčekov každoročne vysadených zamestnancami štátneho podniku LESY SR sa dá čo to natrénovať. Ukázali to aj štyria lesníci, ktorí dokážu zasadiť sadenicu za menej ako desať sekúnd a preto si dovoľme v tejto kategórii spomenúť všetkých štyroch. Tým najlepší bol Tomáš Kicko z OZ Žarnovica (00:08,34), Ladislav Vajcík OZ Slovenská Ľupča (00:08,70), Peter Marcinko OZ Rožňava (00:09,05) a Pavol Tomala z VLM Kežmarok (00:09,66). A na záver disciplína Poľovníctvo, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou lesníctva. Táto disciplína pozostáva z pílenia dreva a následnej strelby zo vzduchovky, po ktorej na súťažiacich čaká bodový odhad srnčej a jelenej trofeje. Tu sa medzi najlepších zaradili Pavel Trnavský OZ Rimavská Sobota, Roman Šeliga OZ Považská Bystrica a Michal Vittek OZ Smolenice.

A potom to už všetko bolo len „v rukách počítačovej aplikácie“, ktorá prideliла trestné body, čím sa určilo pradie tých najlepších. Z 26 družstiev bolo celkovo 23 mužských a tri družstvá tvorené ženskou osádkou. Víťazmi 15. ročníka súťaže Naj horár sa stali súťažiaci z OZ Slovenská Ľupča, ktorí za sebou nechali družstvo z VLM Kežmarok a kolegov z OZ Čierna Balog. Medzi ženami bolo najlepšie družstvo Lesných pedagogičiek

Výsledková listina družstvá muži

Celkové poradie	družstvo	súťažiaci
1.	OZ Slovenská Ľupča	Ladislav Vajcík Pavol Pršanec Martin Šiman
2.	VLM Kežmarok	Ján Ščavnický Pavol Tomala Michal Lihoň
3.	OZ Čierny Balog	Michal Švantner Peter Kovalčík Milan Hronček

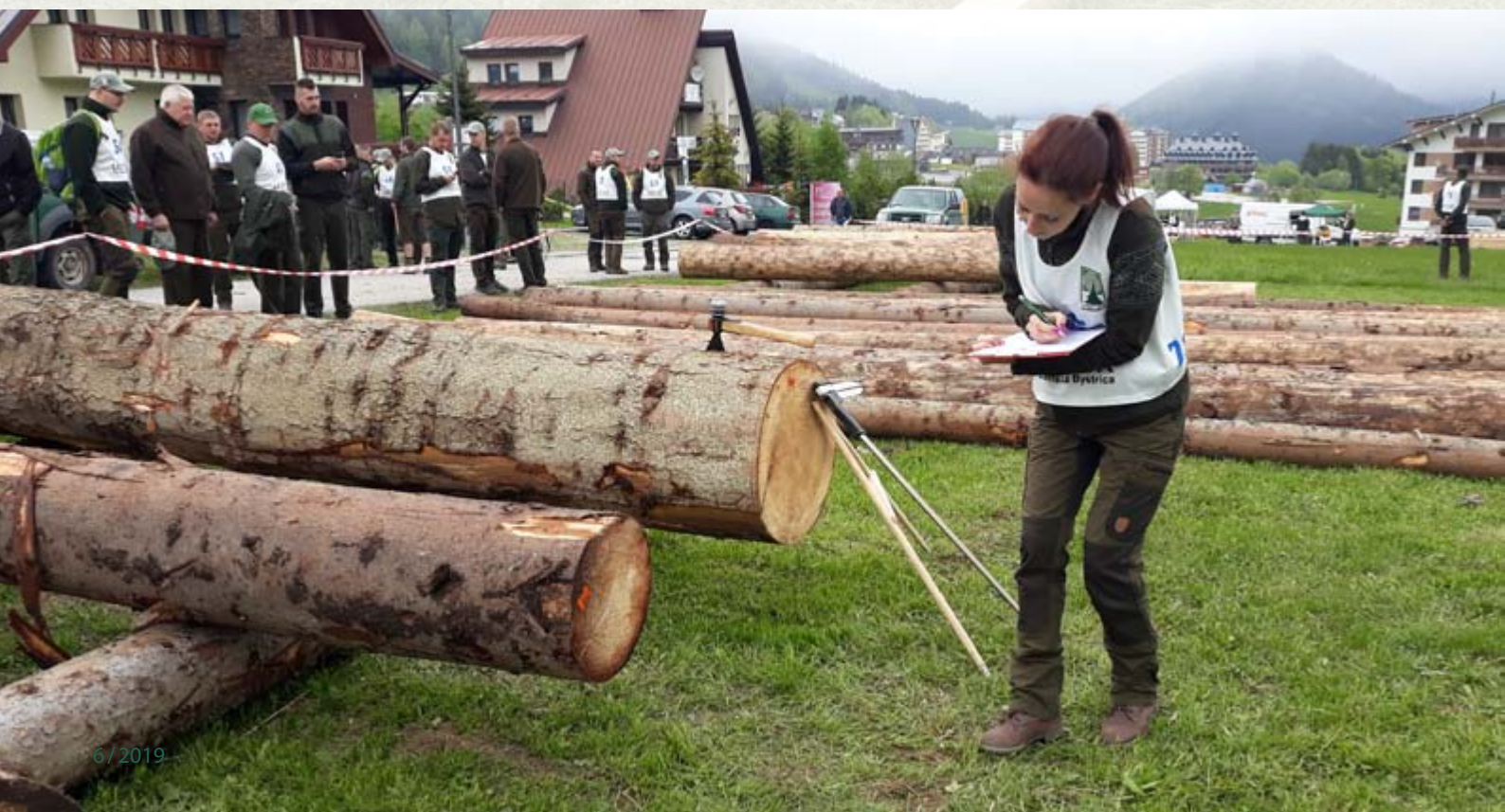
v zložení Lucia Miňová, Jana Staňová a Anna Sliacka, ktoré sa celkovo umiestnilo na 20. mieste.

Súčty trestných bodov rozhodli, že víťazom Naj horár 2019 sa stal Ján Ščavnický z VLM Kežmarok, ktorý na druhú priečku odsunul domáceho súťažiaceho Ladislava Vajcika z OZ Slovenská Ľupča a trojicu najlepších uzavrel Pavel Trnavský z OZ Rimavská Sobota.

Medzi ženami sa najlepšie darilo Anne Sliackej, ktorá v celkovom hodnotení obsadila 44. priečku. O druhé a tretie miesto sa podelila Mária Vlčáková z OZ Levice a Janka Staňová z GR, ktoré na 50. a 51. pozíciu delilo iba 10,55 trestného bodu.

Veľké uznanie patrí kolegom z OZ Slovenská Ľupča za organizáciu súťaže, tvorbu príjemnej súťažnej atmosféry, sponzorom za naozaj hodnotné ceny a súťažiacim za športové výkony v zmysle fair play.

Lucia Matejová

Deň otvorených dverí Biosférickej rezervácie Poľana

Tradičné podujatie na netradičnom mieste. Aj takto by sa dal charakterizovať Deň otvorených dverí Biosférickej rezervácie Poľana 2019. Od horského hotela Poľana v predošlých ročníkoch sme sa priblížili ľuďom a otvorili pomyselné dvere Biosférickej rezervácie na amfiteátri v Detve.

Tohtoročný Deň otvorených dverí sa niesol v znamení lesníckych a poľovníckych tradícií UNESCO lokality Poľana. Zameranie na tento neopomenuteľný aspekt života podpolianskeho regiónu si kládol za cieľ priblížiť dôležitosť a náročnosť každodennej lesníckej práce, ako aj krásu a význam poľovníckych tradícií.

Hlavný program Dňa otvorených dverí BR Poľana s názvom *Putovanie Poľanou* v sebe pospájal vzdelávanie, poznávanie, bádanie, tvorenie, ochutnávky, hru aj zábavu. Stanovišťa lesnej pedagogiky štátneho podniku LESY SR preverili a rozšírili lesnícke a poľovnícke vedomosti a vhodné doplnili stanovišťa správy CHKO-BR Poľana. Kúsok kultúry a histórie prinieslo vo svojich aktivitách Podpolianske múzeum a informácie o turistickom regióne Oblastná organizácia cestovného ruchu Novohrad a Podpoľanie či MAS Podpoľanie. Veľký záujem bol aj o vojenskú techniku prezentovanú Klubom vojenskej histórie Stred. Putovanie Poľanou viedlo k 3D modelu Poľany vyrobenému z veľkej kopy piesku, doplneného obrázkami a smerovníkmi s názvami najznámejších lokalít, kde bolo možné preskúmať Poľanu v zmenšenej podobe celkom z blízka.

Podujatie spestrili sprievodné aktivity – súťaž krúžkov Mladých priateľov poľovníctva, ukážky remeselných zručností, prezentácia lokálnych výrobcov regionálnych produktov, vozenie na koňoch, prezentácia lesníckej a poľnohospodárskej techniky či skalolezectvo pod dohľadom odborníkov zo Slovenského horolezeckého spolku JAMES na Kaľamárke. Nechýbalo dobré jedlo a pitie.

Bohatý poobedňajší kultúrny program odštartovalo divadielko detí MŠ M.R. Štefánika

v Detve ekopríbehom o vzniku Poľany *Príbeh jedného lesa*. Pokračovalo sa folklórnymi vystúpeniami detí aj dospelých, po ktorých nasledovalo ochotnícke divadlo z Kriváňa s vtipnou hrou *Rebriňák* a premietanie filmov z Hriňovského medzinárodného filmového festivalu „Folklór a tradície“.

Podujatie pripravuje Koordinačná rada Biosférickej rezervácie tvorená regionálnymi lídrami celého Podpoľania, medzi ktorých už tradične patrí OZ Kriváň a práve im patrí podakovanie za spoluprácu pri organizovaní podujatia DOD BR. Bolo nám ctou a potešením a tešíme sa znova o rok.

Lesníci a ochranári bok po boku spolupracujú v environmentálnej komunikácii s verejnosťou

„Lesníci z OZ Kriváň sa už tretí rok zúčastnili na Dni otvorených dverí CHKO BR Poľana, čím len potvrdili, že lesníci a ochranári bok po boku spolupracujú v environmentálnej komunikácii s verejnosťou. Pocitový chodník, stopy zveri, moja zbierka semien lesných drevín, určovanie lesných drevín a poznávanie samčích i samičích kvetov na lesných drevinách, urob si svoju lesnú medailu, trofeje lesných zvierat, feromónový lapač, požerok a ukážku ozajstného lykožrúta smrekového, pílenie dreva, kŕmenie medveďa, lesné hádanky, to je len stručný obsah aktivít, ktorými sme spestrili program DOD. Deti a ich rodičia navštevovali jednotlivé stanovišťa a plnili úlohy podľa pripraveného herného plánu podobne ako vo Vydrovskej dolina na Dni stromu. Návštevníci podujatia mali výnimočnú príležitosť stretnúť sa zoči voči s lesníkmi z regiónu, ktorí im bezprostredne sprostredkovali vlastné skúsenosti s pestovaním lesa a priblížili význam lesov pod Poľanou (pôdoochranný, vodoochranný, rekreačný, klimatický), a tiež les a krajinu, ako domov nespočetných významných druhov flóry a fauny“, prezradila Beatka Palajová, koordinátorka lesnej pedagogiky OZ Kriváň.

Mgr. Miriam Turayová
CHKO-BR Poľana

Rybárske preteky zamestnancov OZ Šaštín

Po daždivom priebehu týždňa sa počasie v piatok 17. mája umúdrilo a doprialo príjemný deň na strávenie rybárskych pretekov zamestnancov OZ Šaštín. Súťaž sa uskutočnila na vodnej nádrži Spálenisko II v rybárskom revíri Kubinov križ s výmerou 0,97 ha v prostredí Malých Karpát. Jednalo sa o šiesty ročník pretekov. Úvodné slovo mal VEÚ a riaditeľ pretekov, ktorí súťažiacim rybárom popriali úspešný lov a prevolali „Petrov zdar“. Po určení sektorov podľa jednotlivých stredísk sa začal lov. Ten prebiehal v priateľskej atmosfére. Po ukončení rozhodcovia zaznamenali ulovenie dvoch kusov zubáčov, osem kaprov a 127 pstruhov.

V jednotlivých kategóriách sa darilo nasledovne:

Najdlhší pstruh:

1. Miroslav Bosák – 44 cm
2. Ivan Čechotovský – 43 cm
3. Miroslav Mihaly – 42,5 cm

Najdlhší kapor:

1. Miroslav Michálek – 50 cm
2. Ing. Roman Struhár – 49 cm
3. Patrik Heger – 48 cm

Najdlhšia ryba:

1. Ing. Marek Mlynárik – zubáč 54 cm
2. Ivan Brázdovič – kapor 53 cm
3. Miroslav Michálek – kapor 51 cm

Po vyhlásení výsledkov a odovzdaní pohárov pre najúspešnejších rybárov sa uskutočnilo spoločenské posedenie s občerstvením a chutným diviáckym gulášom. Po dlhšom čase sa opäť mohli postretáť a priateľsky po-debatovať kolegovia z celého závodu. Určite sa všetci budeme tešiť na nasledujúci ročník.

O niečo menej sa darilo aj na verejných pretekoch 8. mája, kde najväčší ulovený kapor mal 53 cm. Chytilo sa len päť kaprov (ostatné ako ostrieže sa hneď púšťali), no nálada a počasie boli výborné.

Ing. Juraj Piecka, OZ Šaštín

Poľovnícke dni v Betliari

Po ročnej prestávke (v roku 2018) LESY SR š.p. OZ Rožňava znovu pripravil poľovnícky deň v Betliari. K myšlienke poľovníckych dní v Betliari sa pridali aj ďalší spoluorganizátori a tak tohtoročné podujatie prerástlo do dvoch poľovníckych dní. Prvý deň (piatok 14.6.) prevládal odborný poľovnícky program v gescii LESOV SR, š.p.

Hlavným bodom programu bolo vyhlásenie Zvernice Betliar za 51. Významné lesnícke miesto na Slovensku. Zvernica Betliar má už takmer 135-ročnú históriu a patrí medzi najstaršie aj dnes funkčné zvernice na Slovensku. Poľovníctvo v Betliari tak stojí na pevných historických základoch, ktoré vybudovali príslušníci rodiny Andrásyovcov a poľovnícky personál ich lesného majetku v Betliari. Betliar je jeden z mála príkladov na Slovensku, kde historické základy poľovníctva v plynutí času dejín neboli totálne zničené a zabudnuté. V Betliari sa naše historické dedičstvo obnovilo a v súčasnosti sa úspešne rozvíja. V súčasnosti je Zvernica Betliar, čo sa týka úrovne poľovníctva a kvality chovu zveri minimálne v tak dobrom stave, ako v rokoch rozkvetu anrassyovského poľovníctva v Betliari na konci 19. a začiatku 20. storočia. Tabuľa Významné lesnícke miesto Zvernica Betliar bude umiestnená pri hlavnej bráne zvernice a bude na ňu odkazovať aj menšia tabuľa v areáli kaštiela Betliar.

Pri tejto príležitosti OZ Rožňava sústredil a v kruhu okolo fontány pred kaštieľom vystavoval doteraz najpočetnejšiu kolekciu významných zlatých poľovníckych trofejí zo Zvernice. Celkove tu bolo vystavených 21 zlatých trofejí, päť strieborných a desať

zlatých trofejí zahraničných hostí vo forme fotodokumentácie. Je pritom potešiteľné, že až 27 zlatých trofejí jeleňov, danielov a muflónov, pochádza z obdobia posledných troch poľovníckych sezón Zvernice Betliar. V súčasnosti najsilnejšia trofej jeleňa zo Zvernice má hodnotu 232,05 b. CIC, daniela 212,55 b. CIC a muflóna 236,30 b. CIC.

Okrem tých súčasných trofejí boli v Rotunde v parku vystavené aj historické trofeje zo zbierok Múzea v Betliari. Tohto roku to boli trofeje kamzíkov, ktorých sa zachovalo 31 ks. Kamzíky boli ulovené v rokoch 1904 až 1942 predovšetkým príslušníkmi rodu Andrásyovcov. Štyri trofeje kamzíkov pochádzajú z pohorí Retezat a Fagaraš na území súčasného Rumunska a sú aj trofejovo najsilnejšie, kde dve trofeje dosiahli bodovú hodnotu striebornej medaile (107,93 b. CIC a 105,48 b. CIC). Ďalšie štyri trofeje kamzíkov pochádzajú z Tatier z územia Slovenska a z nich jedna trofej má hodnotu bronzovej medaily (103,05 b. CIC). Najviac, 19 trofejí je z poľovných revírov dnešného Rakúska, pritom najsilnejšia trofej má hodnotu 99,38 b. CIC. Pri štyroch trofejach kamzíkov neboli k dispozícii žiadne identifikačné údaje.

Dôležitým bodom programu bolo zo strany odboru poľovníctva GR predstavenie génovej základne Volovské vrchy, ktorú tvorí komplex režijných revírov OZ Košice a OZ Rožňava s celkovou výmerou 36.602 hektárov. Po prvýkrát na takomto verejnom fóre boli prezentované zásady a ciele obhospodarovania režijných revírov v génovej základni Volovské vrchy ako aj návrh na vytvorenie poľovníckych zón kľudu a zón lovu zveri. V tejto súvislosti OZ Košice a OZ Rož-

ňava pripravil prehliadku jeleních zhodov z jelenej poľovnej oblasti J-XVI Smolník, časť Volovské vrchy. Celkove bolo sústredených a hodnotených 130 zhodov z 93 jeleňov, čo poskytlo dobrý prehľad o súčasnej štruktúre a kvalite jeleňov v tejto oblasti.

Zhody danielov a jeleňov boli hodnotené a vystavované aj zo Zvernice Betliar, a to dva ročníky 2017/18 a 2018/19. Pri ich vyhodnotení bolo možné konštatovať zaujímavý poznatok, ako sa zmenené klimatické podmienky a extrémny počasie prejavujú aj na kvalite trofejí. Ročník jeleňov a danielov 2018/19 bol ovplyvnený dlhšie trvajúcou neúrodnosťou duba a buka v lesných porastoch a hlavne extrémne teplým a suchým počasím v apríli až júni 2018, čo sa prejavilo veľmi slabou vegetáciou na lúčkach a aj v lesných porastoch a ovplyvnilo to aj tvorbu a kvalitu parožia jeleňov a danielov. Zhody danielov III. vekovej triedy vo Zvernici Betliar v sezóne 2018/19 medziročne poklesli o 18,6 bodov CIC a 0,7 kg. Zhody jeleňov IV. v.t. v uvedenom období poklesli o 6,28 b. CIC a 0,5 kg.

Park kaštieľ v Betliari patril aj žiakom škôl a lesnej pedagogiky, ktorú pripravili spoločne zamestnanci Lesov SR OZ Košice, OZ Prešov, OZ Vranov, OZ Sobrance, OZ Semeňoles, OZ Rožňava a GR. Bola to za posledné roky najväčšia a najkomplexnejšia akcia lesnej pedagogiky v obvode OZ Rožňava, na ktorej sa zúčastnilo 800 žiakov a pedagógov z 12 škôl v okrese Rožňava. Žiaci a učitelia odchádzali s množstvom pozitívnych dojmov a pre mnohých z nich bol piatkový výlet do Betliara spojený s lesnou pedagogikou jedinou reálnou možnosťou koncoročného školského výletu.

Druhý poľovnícky deň v sobotu 15.6. bol v gescii regionálnych organizácií Slovenského poľovníckeho zväzu a Slovenskej poľovníckej komory. Tí pripravili pre širokú poľovnícku a nepoľovnícku verejnosť množstvo atrakcií zo života a činnosti poľovníkov. Spomenieme slávnostný sprievod parkom nasledovaný Svätohubetskou omšou, odovzdávanie poľovníckych vyznamenaní, pasovanie nových poľovníkov, ukážku vábena zveri, sokoliarstva, strelecké súťaže ako aj súťaž vo varení poľovníckeho gulášu, na ktorom si mohli všetci návštevníci Betliara aj pochutnať. Veľkému záujmu sa tešila aj oblasťná výstava psov všetkých plemien, ktorá sa v Betliari konala po prvýkrát a pritiahla množstvo milovníkov psov, a to nie len poľovníckych plemien.

Celé toto podujatie sa uskutočnilo aj vďaka podpore, zázemiu a podmienkam vytvoreným zo strany Slovenského národného múzea v Betliari a aj samotnej obce Betliar. Je dobré, že všetkým zapojeným organizátorom záleží na tom, aby sa do betliarskeho kaštieľa a jeho areálu vrátil čulý poľovnícky život, aký tu bol aj v dobách minulých. Tie-

to poľovnícke dni boli zároveň aj generálkou na Celoslovenské poľovnícke slávnosti a Deň Sv. Huberta, ktoré kvôli rekonštrukcii kaštieľa vo sv. Antone budú presunuté do Betliara a uskutočnia sa 7. septembra 2019.

„S vďakou je treba spomenúť aj študentov a pedagógov zo Strednej lesníckej školy v Prešove, ktorí výraznou mierou vypo-mohli pri zabezpečení akcie a to lesničarmi, sokoliarimi a zabezpečením stanovišť lesnej pedagogiky. OZ Rožňava a Zvernica Betliar má s Lesníckou školou v Prešove dlhoročnú spoluprácu aj pri zabezpečovaní praktických cvičení z poľovníctva, zbere zhodov parožia a aj zabezpečovaní exkurzií pre študentov.“

Ing. Marcel Lehocký, OZ Rožňava

Zvernica Betliar doplnila sústavu významných lesníckych miest

Počas prvého dňa Poľovníckych dní v Betliari doplnila Zvernica Betliar zoznam vyhlásených významných lesníckych miest. Stalo sa tak 14. júna 2019 a informačnú tabuľu, ktorou sa slávnostne zapísala na 51. miesto odhalili v areáli parku kaštieľa Betliar.

Zveri v druhej polovici 19. storočia nebola veľa a ani jej kvalita nebola vysoká. To bolo hlavným impulzom pre založenie zvernice Betliar. Založil ju gróf Emanuel Andrassy I v roku 1885 na rozlohe 575 ha. Pri jej vzniku dal do nej priviezť 16 jeleníc a päť jeleňov, ku ktorým v roku 1886 pribudli daniely. Jeho

syn Gejza I. obohatil zvernica v roku 1889 o daniely a zachoval aj praovce hrivnaté. preto v rokoch 1881-1886 plnila zvernica najmä reprezentačnú funkciu.

Po druhej svetovej vojne boli stavy zveri zdecimované a betliarska zvernica definitívne zanikla. Grófske lesné pozemky prevzal do správy v roku 1945 Československý štát. Organizačne sa územie bývalej zvernice stalo súčasťou Východoslovenských štátnych lesov v Košiciach, Lesný závod Rožňava. V roku 1967 bola obnovená historická zvernica, a to na výmere 1416 ha. Bola to prvá

zvernica na východnom Slovensku určená na chov daniely a muflonej zveri. Vo zvernici boli vybudované nové rybníky a horáreň Kopáň bola prestavaná na poľovnícku chatu.

Štátny podnik LESY SR v rokoch 2002-2005 vykonal revitalizáciu zvernice s cieľom založenia nového chovu jelenej zveri pochádzajúcej z dvoch najkvalitnejších oblastí z Poľany a Východných Karpát. Veľkosť zvernice vzrástla na 1696 ha. V súčasnosti je Betliar jedinou zvernicou, v ktorej vedľa seba žijú jeleň, daniel, muflón, srnec, diviak, ale aj medveď, vlk, rys a mačka divá. -as-

Čierny Váh ožil paroží

Chránený poľovný revír Nízke Tatry so svojou rozlohou 22.833 ha je najväčším revírom v užívaní LESOV SR, š.p.. Svojou polohou, históriou a rozlohou dáva predpoklady pre cieľavedomý chov najmä jelenej zveri. V poradí desiaty ročník prehliadky zhodov parožia z Chráneného poľovného revíru Nízke Tatry zorganizoval 20.6.2019 už tradične Odštepny závod Liptovský Hrádok v areáli lesníckej osady Čierny Váh. Návštevníci si mohli pre-

Tab. č. 1
Priemerná bodová hodnota zhodov 2018/2019

Veková trieda	Aritmetický priemer	Medián
IV. VT	184,43	183,80
III. VT	174,62	173,58
II. VT	144,48	144,00
I. VT	104,69	103,50

Tab. č. 2
Zastúpenie medailových jeleňov v sezóne 2018/2019

Veková trieda	Počet trofejí	Medailové trofeje		
		zlaté	strieborné	bronzové
IV.	44	1	11	27
III.	108	3	8	56
II.	152	0	0	9
I.	30	0	0	0
Spolu	334	4	19	92

Tab. č. 3
Najsilnejšie zhody parožia za sezóny 2009/2010 – 2018/2019

P. č.	Body CIC	Veková trieda	Sezóna
1	223,48	IV.	2016/2017
2	222,40	IV.	2013/2014
3	219,81	IV.	2010/2011
4	219,35	IV.	2014/2015
5	219,10	IV.	2015/2016
6	217,19	IV.	2013/2014
7	216,78	IV.	2011/2012
8	215,90	IV.	2014/2015
9	215,55	IV.	2017/2018
10	215,23	IV.	2014/2015

zrieť 445 zhodov (z nich 111 párov) z 334 jeleňov. Medailové zhody boli sústredené zo 115 jeleňov. Najsilnejšie prezentované zhody dosiahli bodovú hodnotu 212,27 b. CIC. Z celkového počtu dosiahlo 12 zhodov bodovú hodnotu 200 b. CIC a viac. Na základe prezentovaných údajov je zrejmé, že potenciál produkcie jeleňov nad 200 b. CIC, čo je stanovené ako chovateľský cieľ pre CHPR Nízke Tatry je reálnym cieľom. Potvrdením chovateľského cieľa bolo ulovenie troch jeleňov s bodovou hodnotou nad 200 b. CIC v sezóne 2018/2019, z ktorých najsilnejšia trofej dosiahla 216,29 b. CIC. Výstava zhodov parožia bola obohatená o prezentáciu vývojových rád jeleňov, za účelom demonštrácie kulminácie bodových hodnôt v závislosti od veku jelenej zveri. Z historického pohľadu je desiaty ročník výstavy zhodov parožia ročníkom v ktorom je prezentovaná najväčšia kolekcia zhodov parožia. Uvádzané skutočnosti

poukazujú na nesporné výhody veľkoplošného poľovníckeho manažmentu s cieľom dosahovania kulminácie trofejí jelenej zveri v oblastiach s jej chovom.

V porovnaní so sezónou 2017/2018 došlo k poklesu bodovej hodnoty u jeleňov v IV. VT o 3,91 b. CIC, u jeleňov III. VT pokles o 5,67 b. CIC, u jeleňov II. VT k poklesu o 7,45 b. CIC. Z pohľadu absolútneho zastúpenia medailových zhodov došlo k ich poklesu zo 140 na 115 kusov (Tab. 2).

Chovateľským cieľom poľovníckeho obhospodarovania CHPR Nízke Tatry z hľadiska bodových hodnôt trofejí je každoročná produkcia jeleňov s bodovou hodnotou 200 b. CIC a viac v IV. vekovej triede. Medailové zhody vystavené na výstavách zhodov parožia za desať sezón dávajú vysokú pravdepodobnosť dosiahnutia chovateľského cieľa aj v nasledujúcich obdobiach. Historicky najsilnejšie zhody parožia sú prezentované v tabuľke č. 3.

Výsledky chovu jelenej zveri v CHPR Nízke Tatry

Prvé dochované zmienky o zakladaní chovu jelenej zveri siahajú do r. 1880, kedy gróf Schécseny priviezol do aklimatizačnej zvernice na hornom toku Čierneho Váhu pri Liptovskej Tepličke prvých desať jedincov. V r. 1889 doviezol zo Somogy ďalších desať jeleňov. Ďalšie dochované zmienky zazverovania boli na správe štátnych lesov Čierny Váh, kde boli dovezené jelene z Topolčianok v r. 1888. Už v r. 1895 bola zver vypúšťaná z aklimatizačných zvernic do voľnej prírody. Početné stavy sa postupne zvyšovali až do r. 1930, kedy sa pristúpilo k redukcii stavu populácie. O kvalitnú zver z revíru prejavili záujem mnohé obory. Z dochovaných prameňov je nám známe, že v r. 1929 až 1942 bola odchytaná jeleňia zver dodaná do obory Lány, Litvínova, Křivoklátu, Vimperku, Vlašimi pre továreň Sellier Bellot, Javoriny, Steblovej, Maleciek.

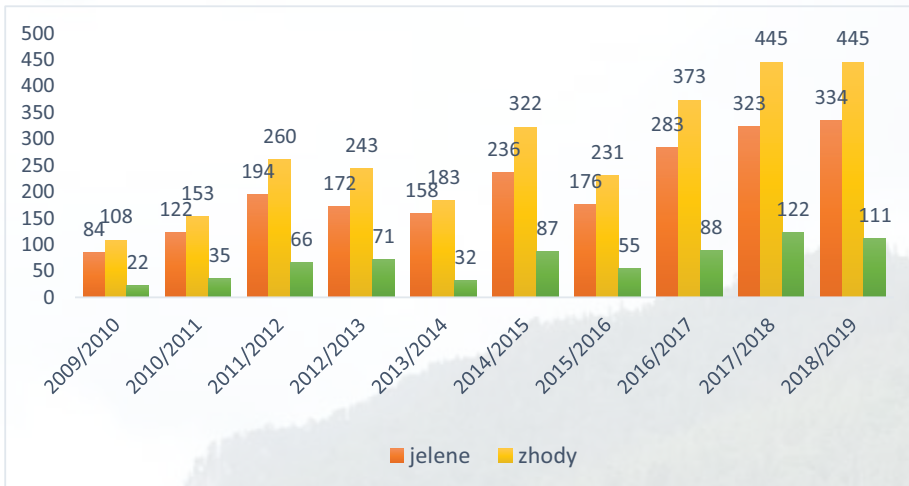
Bohužiaľ sa nám z histórie dochovalo len veľmi málo dobových fotografií a trofejí, ktoré by nám dali dostatočný zdroj údajov pre porovnanie chovu jelenej zveri so súčasnosťou. Je však nesporné, že genetický základ dovezených jeleňov bol vybraný cielavedome so zameraním sa na vysokú kvalitu, ktorá sa prejavuje do dnešných čias.

OZ Liptovský Hrádok usporadúva od r. 2010 výstavu zhodov parožia jelenej zveri, ktorej hlavným poslaním je monitoring stavu populácie. Zo zozbieraných údajov v časovom rade desať rokov vieme vyhodnotiť vývoj početnosti, vekovú štruktúru, parametre trofejí, limity bodových hodnôt, efekty chovateľských zásahov a mnohé ďalšie parametre. Početnosť jelenej zveri indikovaný počtom nájdených zhodov má rastúci trend (Graf 1).

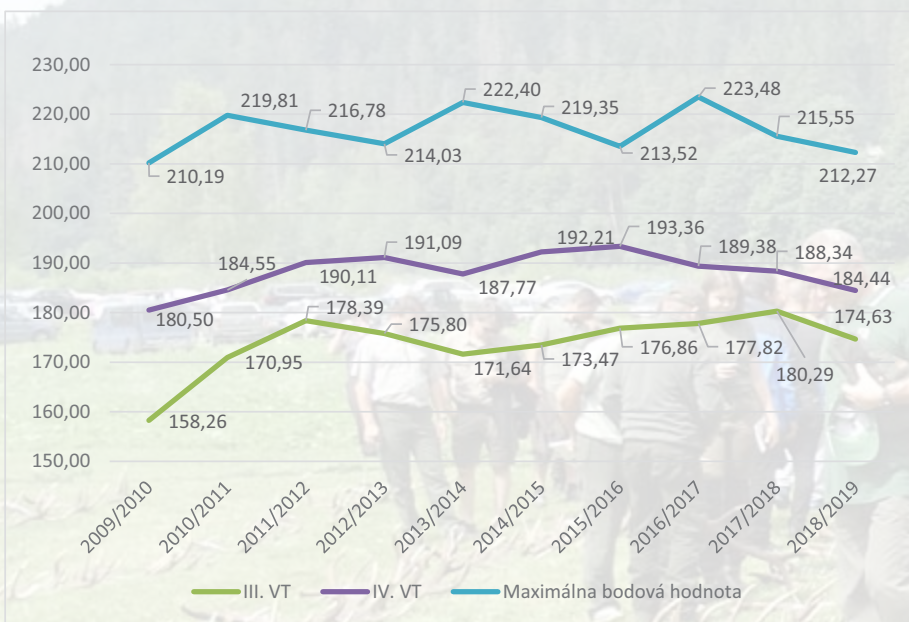
Pomer medailových zhodov z celkového počtu nájdených zhodov nám dáva in-

formácie o vývoji kvality populácie, ktorá je ovplyvňovaná hlavne prírodnými podmienkami a realizáciou poľovníckeho plánovania. Zvyšujúci sa počet jelenej zveri vykazuje v poslednom trojročnom období mierne klesajúci trend priemerných bodových hodnôt.

Nájdene zhody nám dávajú presnejší obraz toho, čo môžeme v nasledujúcej poľovníckej sezóne očakávať vo forme trofejí. Kvalitná trofej je len jednou z charakteristík revíru, no z pohľadu poľovníckych hostí, či prezentácie a porovnávaní veľmi významnou. A práve jedným z kritérií zaradenia poľovníckeho revíru CHPR Nízke Tatry do génových základní Slovenskej republiky pre chov jelenej zveri bola dosahovaná trofejová kvalita. V sledovanej dekáde sa podarilo odloviť celkovo 478 jeleňov, z ktorých dosiahlo zlatú medailu osem trofejí, striebornú medailu 46 trofejí a bronzovú medailu 88 trofejí.

Graf č. 1: Vývoj počtu nájdených zhodov

Graf č. 3: Vývoj priemerných bodových hodnôt zhodov

Tab. 2: Počet medailových trofejí v 5 ročných obdobiach

Obdobie	Zlaté	Strieborné	Bronzové	Odlovené jelene
2009 – 2014	1	14	32	192
2015 – 2019	7	32	56	286

V percentuálnom vyjadrení je z odlovených jeleňov v sledovanej dekáde 1,6% zlatých, 9,1% strieborných a 17,2% bronzových trofejí. Vývoj počtu medailových trofejí má pri porovnaní päťročných období rastúci trend (Tab. 2).

Vývoj kalamit v CHPR spôsobil výrazný nárast úživnosti, kedy sa zo zapojených smrečín na rozlohe cca 6.700 ha (28% z revíru) v priebehu desať rokov stali rúbaniská s bohatou ponukou potravných možností. Tento stav je len dočasný, úživnosť revíru sa bude meniť, a preto je veľmi dôležité, aby sme na danú situáciu reagovali.

V roku 2019 sme začali realizovať projekt cezhraničnej spolupráce s názvom „Spoločne za zachovanie a obnovu biodiverzity karpatských horských ekosystémov“. Hlavným cieľom je opätovný návrat k starostlivosti o lúčne spoločenstvá. Mnohé z lúk vplyvom sukcesie zarastajú drevinami, alebo ich druhové zloženie vplyvom nesprávnych prateľných degraduje. Zadržanie zveri v poľovnom revíri poskytnutím kvalitnej paše má nesporný efekt v znížení potreby jej migrácie, zlepšovaní kondičného stavu a znižovaní škôd v lesných porastoch. Projekt sa zameriava aj na aktuálne otázky šírenia sa parazitárnych ochorení zveri, zistenia kondičného stavu a výživových hodnôt predkladaného objemového krmiva v čase núdze.

Všetky technické a biologické opatrenia sú prenášané do praxe ľuďmi. Nevyhnutnou súčasťou dosahovania dobrých výsledkov je zavádzanie poznatkov a skúseností do praxe formou poľovníckej osvetu. Pri každom stlačení spúšte sa z nás stávajú lovcí, alebo poľovníci. Povýšenie všeobecne známych princípov poľovníckej etiky nad loveckú vášeň je základným princípom poľovníctva.

Ing. Miroslav Priechodský, PhD.
OZ Liptovský Hrádok

Výstava jeleních zhodov
parožia z Chráneného
poľovného revíru Nízke Tatry
Odštepny závod Liptovský Hrádok

O krok bližšie k lesu

IX. ročník prírodovednej súťaže „Čo šepká les“

Na konci mája, keď sa už príroda ukazuje naplno vo svojom krásnom šate, opäť nastal deň, kedy tento rok už po deviatykrát žiaci základných škôl so svojimi učiteľmi prekročili brány Poľovníckeho múzea vo Svätom Antone, aby sa zúčastnili prírodovednej súťaže „Čo šepká les 2019“. Skoré ráno už naznačovalo, že 28.05.2019 nebude veru patriť k tým príjemným slnečným dňom, na aké sme boli na predchádzajúcich ročníkoch zvyknutí. Usporiadatelia sa preto hneď ráno počas cesty do múzea rozhodli pre „mokrú verziu“ súťaže, pre ktorú múzeum ponúkalo nekonečné možnosti. Všetky stanovišťa (okrem sadenia stromčekov) boli teda umiestnené v priestoroch múzea a sýpky.

Zahájenie súťaže „Čo šepká les 2019“ sa po prvýkrát uskutočnilo vo výstavnej miestnosti múzea. Čisté a jasné tóny slávnostných fanfár, ktorými pán profesor Štefan Petrikovič a jeho zverenci, študenti Strednej odbornej školy lesníckej v Banskej Štiavnici súťaž zahájili, dodali výnimočný ráz podujatiu, ktoré už po deviatykrát zorganizovali Lesy SR, š.p. Odštepny závod Žarnovica, OPK Žiar nad Hronom v spolupráci so Strednou odbornou školou lesníckou v Banskej Štiavnici, Poľovníckym múzeom vo Svätom Antone, Regionálnou organizáciou Slovenského poľovníckeho zväzu v Žiari nad Hronom, Mestskými lesmi Banská Štiavnica, Obvodným úradom životného prostredia v Žiari nad Hronom a Poľovníckou spoločnosťou Šarvíz Voznica. Po doznení fanfár všetkých prítomných privítali zástupcovia usporiadateľských organizácií. Po prvýkrát súťažiacich i hostí privítal aj Ing. Štefan Engel, nový riaditeľ Poľovníckeho múzea. Za Lesy SR, š.p. OZ Žarnovica a OPK Žiar nad Hronom sa zúčastneným prihovril Ing. Jaroslav Poláček.

Na IX. ročníku súťaže, ktorá je určená žiakom štvrtého až šiesteho ročníka základných škôl, sa zišlo až 18 trojčlenných družstiev (prvého ročníka sa zúčastnilo desať družstiev), ktoré tvorili žiaci základných škôl nášho regiónu. Podujatie bolo už tradične vedené v duchu poznávania našej flóry a fauny, stôp a zvukov zvierat, poľovníckych psov. Vedomosti sa overovali aj z oblasti vlastivedy, kde deti museli vedieť odpovedať na desať otázok zameraných na spoznávanie svojho okolia. Zručnosť naši mladí priatelia preukázali pri vysádzaní stromčekov, zhotovovaní kýmidla pre vtákov i atraktívnej strelbe na laserovej strelnici. Deti sa na súťaž museli už vopred zodpovedne pripravovať nielen vedomostne, ale aj tvorivo. Tento ročník bol zaujímavý aj tým, že deti mali priniesť vlastnoručne vyrobený herbár s 20 druhmi rastlín, ktoré zozbiera-

li v blízkom okolí svojich bydlísk. Rovnako, ako po minulé roky, ani v tomto ročníku pri hodnotení vypracovania zadanej úlohy to porota nemala ľahké a musela sa okrem odborného pohľadu na herbár sústrediť aj na jeho umelecké spracovanie. Deti i túto úlohu zvládli veľkolepo, aj preto rozdeľovanie a pridelovanie bodov za túto disciplínu naozaj nebolo jednoduché, ale som presvedčená, že bolo napriek tomu spravodlivé.

V rámci IX. ročníka súťaže „Čo šepká les“ sa súťažilo v týchto disciplínach:

1. Herbár
2. Poznávanie poľovníckych psov – Kynológia
3. Poznávanie zvierat, vtákov a plazov
4. Poznávanie stromov, listov a plodov
5. Poznávanie stôp zveri

6. Poznávanie hlasov zveri
7. Zhotovovanie vtáčej budky
8. Poznávanie Štiavnických a Kremnických vrchov a pohoria Vtáčnik
9. Strelba na laserovej strelnici
10. Sadenie stromčekov

Každú školu mohlo reprezentovať jedno trojčlenné družstvo, pričom sa vyhodnocovali nielen samotné družstvá, ale i jednotlivci.

Vítazi IX. ročníka súťaže „Čo šepká les“: **Jednotlivci:** I. miesto – Andrea Pavolová, ZŠ Fraňa Kráľa, Žarnovica, II. miesto – Timotej Daubner, ZŠ Jozefa Horáka, Banská Štiavnica, III. miesto – Damian Sitár, ZŠ Andreja Kmeťa, Žarnovica. **Školy:** I. miesto – ZŠ Fraňa Kráľa, Žarnovica, II. miesto – ZŠ Andreja Kmeťa, Žarnovica, III. miesto – ZŠ s materskou školou M. Hella, Štiavnické Bane. Na víťaza v kategórii jednotlivcov ako každoročne čakala cena, po ktorej baží asi každá detská dušička, a to horský bicykel. Víťazná škola bola odmenená drevenou plastikou „Čo šepká les“.

Treba podotknúť, že podujatie by nebolo možné zorganizovať na takej vysokej úrovni bez sponzorov, ktorými boli: Stredná odborná škola lesnícka Banská Štiavnica, Poľovnícka spoločnosť Šarvíz, Mesto Žiar nad Hronom, Mesto Banská Štiavnica, Mesto Krupina, Mesto Nová Baňa, LESY, s.r.o. Banská Belá, Mestské lesy spol. s r.o. Banská Štiavnica, DYNAMIK HOLDING, a.s. – Losík, Slovenská lesnícka komora, Poľovnícka spoločnosť mesta Nová Baňa, Poľovnícka spoločnosť Rychňava a RgO SPZ Žiar nad Hronom. Im všetkým, ako i organizátorom podujatia za patrí naše poďakovanie.

Opäť sa potvrdilo, že žiadny čas, ktorý venujeme deťom, nie je premárnený. Šťastné výrazy na tvárach víťazov boli najkrajšou odmenou pre organizátorov. Už to, že na tvárach niektorých súťažiacich sa zaleskli i slzičky sklamaní, že nezískali prvé miesto, svedčí o tom, že súťaž naozaj nepatrí medzi ľahké. Za mnohé vedomosti súťažiacich detí by sa veru nemuseli hanbiť ani mnohí dospelí, preto zvíťazili všetci, ktorí sa súťaže zúčastnili a každému bude účasť na súťaži pripomínať pamätný list z tohto ročníka súťaže. Po súťaži mohli všetci zúčastnení ochutnať pravý poľovnícky guláš, ktorý navarili zamestnanci Lesov SR, štátny podnik, Odštepny závod Žarnovica.

Brány múzea sa popoludní uzavreli, utíchla vrava i detský krik. Všetci sme sa však rozchádzali s myšlienkou, že tento ročník určite nebol posledný. A už teraz sa tešíme na ten jubilejný desiaty.

Ing. Katarína Dávidová
komunikátor OZ Žarnovica

Reanimácia opatrení na ochranu lesa

Na základe osobných dlhodobých skúseností môžem jednoznačne konštatovať, že v porovnaní s minulosťou sa prestali realizovať niektoré opatrenia na zabezpečenie ochrany lesov. Konkrétne ide o prieskum ochrany lesov a prieskum poľovného hospodárstva, čo sa uskutočňovalo v rámci hospodársko-úpravnickeho plánovania. Pritom v minulosti tieto prieskumy priniesli mnohé užitočné informácie o stave lesa a prispeli k zlepšeniu jeho manažmentu (najmä prevencia pred poškodením lesných porastov škodlivými činiteľmi). Preto navrhujem znovu obnoviť tieto činnosti. Mohlo by to významne prispieť k tomu, že opatrenia na ochranu lesov budú znovu súčasťou koncepčného prístupu k lesom, že sa budú realizovať plánovite, sústavne, dlhodobo, komplexne a dôsledne.

Charakteristika súčasnej situácie

Ak si nechceme zakrývať oči, zrejme musíme priznať, že situácia v ochrane lesa na Slovensku je veľmi nepriaznivá. Taktiež sa zrejme môžeme zhodnúť na tom, že príčiny tejto nepriaznivej situácie sú dve: klimatická zmena (a jej sprievodné javy), ktorá z hľadiska LH má objektívny charakter a nedostatočná realizácia preventívnych, ochranných a obranných opatrení, čo má subjektívny charakter.

Klimatická zmena je dôsledkom najmä novodobého prístupu ľudstva k prírode, keď sa životné potreby človeka nezabezpečujú v súlade s prírodnými danosťami, či zákonitostami. Keď sa nemyslí na budúcnosť, ale priority majú krátkodobé záujmy či potreby. Zopakujme si znovu, že to boli práve naši predchodcovia lesníci, ktorí ako prví chránili prírodu. Práve z ich iniciatív sa prijímali opatrenia na ochranu lesov. Pritom zachovanie, ochrana lesov a ich zveladenie bol a aj je princíp, ktorý stále platí a že jeho realizácia predstavuje konkrétny príspevok lesov a lesníkov k riešeniu klimatickej zmeny. Na to, aby nastal podstatný obrat v tejto nepriaznivej situácii, sú možnosti lesníctva veľ-

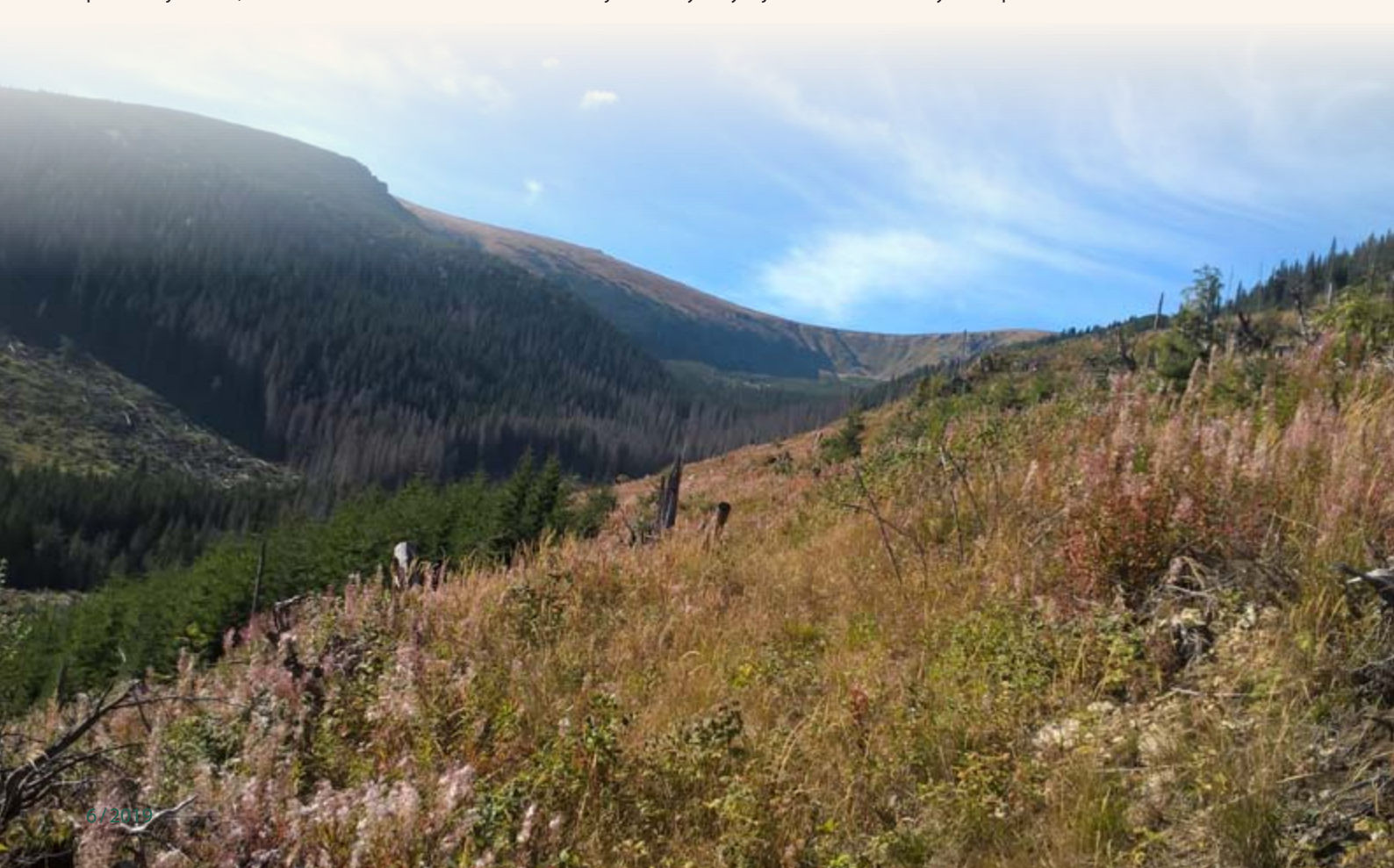
mi obmedzené. Preto hovoríme, že z hľadiska LH je to objektívna príčina nepriaznivého stavu. Samozrejme, z hľadiska ochrany lesov treba vedieť, kde a aký vplyv má klimatická zmena na zdravotný stav lesných porastov a drevín. Zároveň treba monitorovať ako klimatická zmena ovplyvňuje kondíciu, či dispozíciu lesných porastov a jednotlivých drevín k poškodeniu komplexom škodlivými činiteľmi, resp. ich skupinami, prípadne aj jednotlivými druhmi škodlivých činiteľov.

Druhú skupinu príčin nepriaznivej situácie tvoria nedostatočne realizované preventívne, ochranné a obranné opatrenia na ochranu lesov. Ide o to, že tieto sa nie vždy realizujú včas, plánovite, sústavne a dôsledne (nerešpektuje sa princíp „predbežnej opatrnosti“). Významná časť opatrení na zabezpečenie ochrany lesov, ktorá sa bežne realizovala v minulom storočí, sa zastavila, alebo obmedzila. Neprijímali sa napríklad razantné opatrenia na zabránenie šírenia podkôrneho hmyzu v smrečinách. Takto táto kalamita prešla do kataklizmy. Tieto subjektívne príčiny, ale nemožno pripisovať len na vrub lesníkom, treba ich dať do súvisu aj s celkovým vývojom Slovenska

po zmene spoločenského zriadenia. Nie vo všetkom sa nám podarilo úspešne zvládnuť prechod do novej situácie. Takto tomu bolo aj v lesníctve, či konkrétne v ochrane lesov. Treba sa znovu zamyslieť nad tým, či nie je lepšie aj v súčasnosti využiť to, čo sa v minulosti v záujme zabezpečenia ochrany lesov na Slovensku osvedčilo a nie sa len vyhovárať na klimatickú zmenu. Nie je predsa podstatné to, že sa tieto opatrenia realizovali v inom spoločenskom zriadení, ale to či boli a sú v prospech zachovania, ochrany a zveladenia lesov.

Opatrenia na zabezpečenie ochrany lesov v minulosti

Do roku 1990 sa opatrenia ochrany lesov realizovali podľa Smerníc na ochranu lesov (jej jednotlivé varianty sa vydali v 1953, 1965, 1980). V posledných, z roku 1980, sa uvádzali konkrétne úlohy ochrany lesov, organizačné zabezpečenie, nasledovali opatrenia na ochranu lesného fondu, definovalo sa ohrozenie lesných porastov a drevín škodlivými činiteľmi. V nadväznosti na to sa stanovili opatrenia na zabezpečenie ochrany lesov proti nim.

Osobitná pozornosť ochrane lesov sa venovala v rámci HÚL. Uvedieme informácie z Pracovných postupov HÚL z roku 1981, resp. z Technickej príručky HÚL z roku 1983. Konkrétne išlo o prieskum ochrany lesov a prieskum poľovného hospodárenia. Úlohou prieskumu ochrany lesov bolo zistiť zdravotný stav lesov, rozsah, intenzitu a rozmiestnenie poškodenia, prípadne zničenia lesných porastov. Úlohou prieskumu poľovného hospodárenia bolo usporiadať vzťahy lesa a zveri a navrhnúť opatrenia na dosiahnutie súladu medzi záujmami LH a poľovníctva. Takto by sme mohli pokračovať ďalšími informáciami o systémovom prístupe k zabezpečeniu úloh ochrany lesov na Slovensku v danom období. Ako príklady uvedieme riešenie výskumných úloh v 80. rokoch minulého storočia: Hromadné hynutie dubov na Slovensku, Zásady hospodárenia v lesoch Slovenska postihnutých emisiami a realizáciu výsledkov výskumných úloh cestou HÚL do lesnej prevádzky. Mladá generácia lesníkov o tomto zrejme už ani nevie. Preto uvedieme niektoré bližšie informácie o tom, ako sa v rámci HÚL zabezpečovali úlohy ochrany lesov a poľovného hospodárenia vo vzťahu k ochrane lesov v minulosti.

Prieskum ochrany lesov (POL)

Začiatkom 50. rokov bola na Slovensku v LH nepriaznivá situácia v dôsledku častých a rozsiahlych kalamít. Preto sa rozhodlo zaradiť do HÚL, popri dovtedajších hospodárskych opatreniach, aj opatrenia na ochranu lesov. Dovtedy ochrana lesov mala charakter supresie, resp. zničenia škodcu v prípade jeho kalamitného stavu. Les sa chránil len nepriamo tým, že sa škodca potlačil alebo zničil. Ochrana lesa vychádzala z náhodného ohrozenia lesa škodcami. Chýbala komplexnosť, plánovitosť a sústavnosť realizácie ochranných a obranných opatrení. Inými slovami ochrana lesa nebola súčasťou koncepčného prístupu k lesom ako iné činnosti, ktoré boli predmetom HÚL. Nestorom koncepcie nového prístupu k ochrane lesov ako súčasť HÚL bol prof. Miroslav Stolina. V zmysle jeho návrhov už v 50. rokoch začal prebiehať na Slovensku v rámci HÚL POL. Jeho úlohou bolo: zisťovať zdravotný stav lesov; príčiny, rozsah, intenzitu a rozmiestnenie poškodenia, prípadne zničenia lesných porastov a ďalšie činitele pre posúdenie odolnosti lesných porastov voči škodlivým činiteľom; zisťovať rozsah a príčiny zalesňovacích strát a náhodných ťažieb; vykonať ochranársku typizáciu a prognózu; navrhnúť vhodné ochranárske opatrenia pre príslušný ochranársky typ.

POL sa vykonával vo všetkých lesoch Slovenska v rozsahu, ktoré stanovil základný protokol k vypracovaniu LHP. Realizoval sa v štyroch etapách: prípravné práce, podrobné zisťovanie (vykonávali zariadenia podľa pokynov špecialistu POL), špeciálne zisťovanie (vykonávali špecialisti POL v súlade s rozhodnutím základného protokolu),

kancelárske spracovanie získaných údajov. Osobitá pozornosť sa venovala ochranárskej typizácii. Jej cieľom bolo zaradenie každého dielca (porastu) do stupňa ohrozenia a takto zatriedené porasty do ochranárskeho typu. Vychádzalo sa z charakteristík prostredia a polohy uvažovaných porastov (stanovištná vhodnosť, nadmorská výška, expozícia, konfigurácia terénu), porastového zloženia (zastúpenie drevín), priestorovej výstavby (zmiešanie, zakmenenie a zápoj – jeho genéza), zdravotného stavu (sanitárny kvocient – mechanické poškodenie, hniloby, hmyz a iné). Jej výsledkom boli ochranárske typy pre porasty kosodreviny, lesné porasty mimo dosahu imisií, lesné porasty v dosahu imisií. Výsledky POL sa spracovali v rámci piatich častí: texty (zhodnotenie doterajšieho vývoja, súčasného zdravotného stavu lesa, návrh opatrení), tabuľky (straty pri umelej obnove a ich príčiny, príčiny a rozsah náhodných ťažieb, prehľady ochranárskych typov, očakávané náhodné ťažby, príčiny poškodenia a zničenia drevín), grafické prehľady, mapy, fotodokumentácia.

Prieskum poľovného hospodárenia (PPH)

V pracovných postupoch HÚL z roku 1981 sa ako úloha PPH uvádzala: usporiadať vzťahy lesa a zveri a navrhnúť opatrenia na dozielenie súladu medzi záujmom LH a poľovníctva tak, aby sa zabezpečilo funkčné poslanie lesov.

Vykonával sa v uznaných zverniciach a bažantniciach, v chránených poľovných oblastiach, v jeleních chovateľských oblastiach a v lesoparkoch, a to bez ohľadu na užívateľa poľovného revíru. V ostatných revíroch sa vykonával výnimočne so súhlasom ministerstva. Realizoval sa spravidla súčasne s POL. V uznaných zverniciach a bažantniciach sa ciele LH v nevyhnutnej miere prispôbovali záujmom poľovníctva. PPH, vrátane mapy poľovného hospodárenia, sa vyhotovoval aj pre poľovnícke združenia. Výsledky PPH boli súčasťou LHP a tvorili podklady pre ročné vykonávací plány. V lokalitách s výskytom tetraonidov sa navrhovali opatrenia na ich ochranu a zlepšenie životných podmienok. V novozaložených bažantniciach, sa podľa vopred vypracovanej projektovej dokumentácie pre výstavbu bažantnice, uplatňovali prijaté zásady a opatrenia v podrobnom plánovaní. Podobne sa postupovalo aj vo zverniciach. Elaborát obsahoval časť textovú (zhodnotenie poľovného hospodárenia, návrh opatrení a ich zdôvodnenie), tabuľkovú (prehľady o stave a love zveri, plánované stavy zveri a plán lovu, bodové hodnotenie zveri a kalkuláciu potreby krmiva), mapu poľovného hospodárenia a fotodokumentáciu.

Vývoj opatrení na ochranu lesov po roku 1990

Po zmene spoločenského zriadenia začali problémy s financovaním lesníckej infraštruktúry, vrátane činností realizovaných v rámci HÚL. Na túto situáciu sa reagovalo

v roku 1995 keď sa prijali nové postupy HÚL. Prieskumy prírodných pomerov, ochrany lesov a poľovného hospodárenia, meliorácii, ochrany a tvorby prírodného prostredia sa zlúčili do prieskumu ekológie lesa. V tomto období sa charakterizoval ako komplexný prieskum stavu lesných ekosystémov, poškodenia, zmien a potenciálneho ohrozenia lesných ekosystémov. Išlo tu o zisťovanie stavu, zmien poškodenia vybraných zložiek ekosystému (pôda, nestromová fytozložka, drevinová zložka, ostatné). Slúžilo to ako podklady pre základné rozhodnutia a rámcové plánovanie, vylišovanie pásiem ohrozenia lesa imisiami, kategorizáciu lesov, posúdenie genofundu lesných drevín a vylišovania génotypických základní, ekologickú a hospodársko-úpravnícku typizáciu. Okrem toho tu bolo ďalších deväť výstupov, z ktorých jeden má charakter ochrany lesov (klasifikácia a lokalizácia škodlivých činiteľov podľa druhu, určenie rozsahu a intenzity ich vplyvu na vybrané zložky lesných ekosystémov). Druhý výstup sa orientoval na poľovníctvo (zisťovanie výmer akostných tried pre hlavné druhy poľovnej zveri). Zároveň sa v týchto nových postupoch HÚL uvádzalo, že samotné projekty nie sú náplňou prieskumu ekológie lesa. Tieto možno vykonávať po dohode s odberateľom na objednávku za úhradu.

Od 1. januára 2010 nadobudli účinnosť nové pracovné postupy HÚL. Problematika ochrany lesov sa zahrnula do Komplexného zisťovania stavu lesa, ktorého cieľom a úlohou sa stalo zhromaždenie podkladov pre tvorbu rámcového plánovania a modelov hospodárenia. Išlo o vypracovanie komplexnej systematiky, údržbu systému a vydávanie nových pracovných postupov pre danú oblasť. V rámci problematiky ochrany lesov, predkladajú sa návrhy na zaradenie lesov do pásiem ohrozenia podľa stupňa úrovne znečistenia ovzdušia. Ďalej sa uvádza spolupráca s lesníckou ochranárskou službou pri vytváraní modelov hospodárenia pre lesy rozvrátené synergickým pôsobením škodlivých činiteľov. Príloha „Postup aktualizácie stupňa ohrozenia lesa vyhotovovateľom LHP pri podrobnom zisťovaní stavu lesa“ obsahuje schému ekologickej klasifikácie lesa, faktory ohrozenia lesa, syntézu faktorov ohrozenia lesa, vplyv stupňa ohrozenia lesa na rámcové plánovanie. Zohľadňujú sa štyri faktory ohrozenia: vhodnosť drevinového zloženia, výstavba porastu, sanitárny kvocient, stanovištná dispozícia. Ich syntéza sa stanovuje odolnostný potenciál lesa, ktorý je súhrnným vyjadrením vnútornej dispozície lesného

porastu odolávať vonkajším vplyvom na základe drevinového zloženia, výstavby porastu a sanitárneho kvocientu. Stupeň ohrozenia lesa vyjadruje prognózu ohrozenia na decénium ako odhad výsledku negatívneho pôsobenia vnútorných a vonkajších činiteľov. Nakoniec sa kvantifikuje vplyv stupňa ohrozenia lesa na rámcové plánovanie (1. stupeň – bez zásadného vplyvu, 2. – orientácia na prevenciu a zvyšovanie odolnosti, 3. – zníženie rubnej doby, skrátenie obnovnej doby, predĺženie doby zabezpečenia, 4. – rekonštrukcia a revitalizácia lesa na základe osobitného projektu).

Pokračovať možno aj ďalšími opatreniami na zabezpečenie ochrany lesov. Tieto sa však menej dotýkali zabezpečenia úloh ochrany lesov v rámci HÚL. Išlo skôr o opatrenia na realizáciu úloh v lesnej prevádzke. Posledne, v roku 2018, MPRV SR prijalo Rozhodnutie č. 2839/2018-720 z 28.9.2018, ktorého cieľom je zabrániť zhoršovaniu zdravotného stavu smrekových a borovicových porastov.

Z uvedeného textu to vyzerá tak, akoby bolo všetko v poriadku. Ale ako všetci dobre vieme, je tu priam katastrofálna situácia a treba ju neodkladne riešiť.

Aká je teda skutočnosť, resp. čo konštatovať na záver?

V podstate sme to už povedali na začiatku príspevku, resp. to my lesníci vieme. Zrejme ovládame aj to, čo by bolo treba urobiť, aby sa vývoj v lesoch zmenil v pozitívnom smere. Ale situácia je taká, ako keby sa tu objavil nový syndróm „hluchota“ (alebo už aj impotencia?). Zrejme takáto reakcia bude aj na tento príspevok. Čiže žiadna reakcia, alebo odpoveď „nedá sa“, „nie sú na to peniaze“. Ťažko to môže obyčajný smrteľník (lesník) pochopiť. Veď napríklad podľa štúdie „Ekonomické a sociálne dopady zákazov a obmedzení ochrany prírody – nespracované kalamitné drevo v chránených územiach (2011)“ v čase od 1.12.2004 do 31.12.2010 objem nespracovaného kalamitného dreva z dôvodu neudelenia výnimiek a súhlasov orgánov štátnej správy ochrany prírody predstavoval 2.301.112 m³, priemerne ročne 362.327 m³. Ak to prerátame na peniaze, priemerné ročné finančné a spoločenské dopady nespracovania kalamitného dreva v chránených územiach predstavujú straty 186.646.320 eur. A to nie je všetko. Hynutie smrečín z viacerých dôvodov, ale aj v dôsledku uvedených ako aj ďalších obmedzení zo strany ochrany prírody dosiahlo taký rozsah, že to nemá na Slovensku obdobu v celej histórii LH. Ide najmä o premoženie podkôrneho a drevokazného hmyzu. Podiel náhodnej ťažby z celkovej ihličnatej ťažby od roku 2005 do 2010 sa pohyboval od 74% po 89%. Ide o miliónové škody, ale to nikomu nevaďí. Čo sa to s nami deje? Nestrácame rozum?

Situáciou v ochrane lesa sa nám treba čím skôr a dôsledne zaoberať. Poučiť sa z histórie a to čo sa v minulosti osvedčilo, realizovať aj v súčasnosti. Opatrenia na to, aby sa lesy zachovali, ochránili a zveľadili, musia mať prioritu pred všetkými inými záujmami nárokových skupín na lesy. Nakoniec (na okraj) treba nám aj jednoznačne zadefinovať a aj verejnosti povedať čo je obnovná ťažba, výchovná ťažba a náhodná ťažba. Aký je účel a cieľ týchto ťažieb. Ide najmä o náhodnú ťažbu, ktorej prvoradá cieľ a účel nie je získanie drevnej suroviny, ale zabrániť šíreniu škodlivých činiteľov, ktoré potenciálne môžu spôsobiť deštrukciu lesných ekosystémov. Nie je už ale neskoro? Nepreberie túto našu lesnícku agendu (a to bez znalosti odbornej podstaty veci) iný rezort?

Doc. Ing. Jozef Konôpka, CSc.
Národné lesnícke centrum,
Lesnícky výskumný ústav Zvolen
foto Ing. Maroš Širgel

Ručné kosenie horských lúk v Slovenskom raji

V rámci realizácie obnovných manažmentových opatrení projektu „Spoločne za zachovanie a obnovu biodiverzity karpatských horských ekosystémov“ sa v dňoch 13.-14.6.2019 uskutočnilo ručné kosenie horských lúk v Národnom parku Slovenský raj. Kosenie organizoval vedúci partner LESY Slovenskej republiky, š. p. v spolupráci s Lesy Slovenskej republiky, š.p. OZ Prešov v rámci projektov aktivity „Zabezpečenie zachovania ekologických väzieb, zamedzenie prieniku nepôvodných druhov, spomalenie degradácie prírody a hodnôt krajiny.“ Akcie sa zúčastnili aj projektoví partneri Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie a Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum. Za účasti 40 účastníkov, prevažne lesníkov z OZ Prešov a OZ Liptovský Hrádok ako aj orgánov štátnej ochrany prírody - Správa NP Slovenský raj, ŠOP SR - RCOP Prešov, sa realizovalo ručné kosenie horských lúčnych biotopov na lokalite Turník.

V minulosti boli horské lúky v tejto oblasti tradične využívané kosením alebo pasením. Cieľom tejto akcie bolo pripomenúť ako kedysi prebiehal život na lúčach, ako sa dorábalo seno na horských lúčach. V minulosti bolo ručné kosenie často späté s kosením ťažko dostupných, vyššie položených lúk a slúžilo na dorábanie kvalitného sena. Ručná kosa bola nástroj, bez ktorého si v minulosti nebolo možné predstaviť lúčne horské hospodárenie. Rozkvitnuté lúky plné kvetov, vôňa pokosenej trávy, senníky na odkladanie sena, petrence na lúčach, to všetko bolo súčasťou tradičného lúčneho hospodárenia.

To čo bolo v minulosti bežnou záležitosťou a patrilo k obrazu slovenskej krajiny, je dnes často už len dávnou spomienkou na časy, keď sa seno dorábalo na lúčach, keď pasienky slú-

žili na pasenie zvierat, keď lúky boli využívané na svoj pôvodný účel. Nízke stavy dobytky a nezáujem o seno z horských lúk spôsobujú, že mnohé významné cenné spoločenstvá zvlášť v horských oblastiach Slovenska zostávajú bez využitia. Druhové zloženie a diverzitu biotopov z dlhodobého hľadiska negatívne ovplyvňuje súčasný spôsob využitia porastov, najmä mulčovaním.

V minulosti už za rána, za tmy sa začínali kosť horské lúky. Ako sa hovorí „za rána, za rosy sa najlepšie kosí“. Už skoro ráno kosci chodili kosť lúky, ženy prichádzali s raňajkami. Najčastejšie to boli halušky a kyslé mlieko. Už z rána za svítania sa začalo s kosením horských lúk. Kosy, hrable, ocielky boli nachystané, aby sa mohlo začať s kosením horských lúk. Prítomných privítal riaditeľ OZ Prešov Ing. Jozef Krochta a vyzdvihol význam tejto akcie nielen z historického hľadiska, ale aj z hľadiska ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva.

Vôňa rozkvitnutej lúky plnej pestrofarebných bylín margarétok, klinčekov, zvončekov sa šírila navôkol a veniec z uvitých kvetov symbolizoval čaro a krásu tunajšej prírody. Po práci všetkým dobre padlo pripravené občerstvenie a výborný guláš.

Ako k lúkam neodmysliteľne patrí spev, trávničky, klepot kosy, hrabanie sena aj táto udalosť sa nezaobišla bez pripomenutia si tradičných zvykov a ľudových zvyklostí. O to sa pričínila aj mužská spevácka skupina Milpošan, ktorá spevom a harmonikou ozvláštnila toto podujatie v podobe ľudových piesní z oblasti Šariša.

V súčasnosti sa mnohí mladí ľudia vracajú práve k odkazu svojich predkov a k návratu

k prírode blízkym spôsobom hospodárenia. Cieľom tejto akcie bolo ukázať, že len prinavrátením k tradičným postupom hospodárenia dôjde k zachovaniu a udržaniu priaznivého stavu horských biotopov. Príčinou postupného zániku mnohých významných horských spoločenstiev v skúmanej oblasti severného Slovenska je opustenie tradičného spôsobu hospodárenia, ktorého dôsledkom je zarastanie konkurenčne silnými druhmi tráv a drevinami. Mnohé významné rastlinné spoločenstvá sú viazané práve na tradičné spôsoby hospodárenia.

V čarokrásnej prírode, obklopenej pohorím Volovských vrchov, sa za krásneho horúceho slnečného počasia podarilo organizátorom pripraviť akciu, ktorej cieľom bolo upriamiť pozornosť na význam kosenia aj vo vzťahu k zachovaniu druhej biodiverzity rastlín a živočíchov.

Ing. Janka Martincová, PhD.
členka projektového tímu za NPPC VÚTPH

Podakovanie

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Poľsko - Slovensko 2014 - 2020. Príspevok vznikol v rámci projektu „Spoločne za zachovanie a obnovu biodiverzity karpatských horských ekosystémov“. Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie.

Lesy a lesníctvo v Nemecku

Nemecko patrí medzi husto zalesnené krajiny v Európe. Približne 11,4 milióna hektárov, čo zodpovedá takmer jednej tretine územia štátu (32 %), je pokrytých lesmi. Z regionálneho hľadiska sa podiel lesných porastov značne líši, pohybuje sa od 11 % v Šlezvicko-Holštajnsku na severe krajiny, po viac ako 42 % v Porýní-Falcku a Hesensku. Za posledných päť desaťročí sa výmera lesov v Nemecku zvýšila o viac ako jeden milión hektárov. Priemerné zásoby dreva v lesoch predstavujú okolo 336 m³ na hektár, pričom ročný prírastok dreva dosahuje takmer 76 miliónov m³.

Dnešné drevinové zloženie s vysokým podielom ihličnatých stromov odráža využívanie lesov posledných storočí. Od stredoveku do začiatku 19. storočia boli mnohé lesy v Nemecku nadmerne využívané alebo úplne vyťažené. S cieľom odvrátiť tento negatívny stav boli tieto zdevastované, či odlesnené plochy na lepších pôdach s dobrým zásobovaním vodou často zalesnené smrekom a na suchších, živiny chudobnejších miestach borovicou. Tieto dva druhy mali lepšie predpoklady vyrovnať sa s ťažkými podmienkami na odlesnených plochách, ako mrazu citlivé druhy a tiež poskytovali vysoký výnos dreva. Ich využitie rovnako napomohlo lesníkom a vlastníkom lesov aj po a počas dvoch svetových vojen, ktoré so sebou priniesli nutnosť obnovy veľkých plôch za obmedzené zdroje.

Čoskoro však vyšlo najavo, že rozsiahle porasty ihličnatých stromov tiež predstavujú problém pre masové šírenie podkôrneho a iných druhov hmyzu, okysľovanie pôdy a zvýšené riziko lesných požiarov a ich náchylnosť na poškodenie vplyvom vetra. Sledovanie týchto zmien spoločne s debatami o budúcnosti lesov v osemdesiatych rokoch a veľké škody spôsobené hurikánom Vivian, Wiebke v roku 1990 a aj Kyrill 2007 presvedčili lesníkov a mnohých majiteľov lesov, že v rámci prevencie je do budúca lepšie

investovať do druhovo bohatých a stabilných zmiešaných lesov. Výsledkom je fakt, že približne 73 % nemeckých lesov dnes tvoria druhovo zmiešané porasty aj keď ešte stále s nadvládou ihličnanov (55 %).

Aktuálne má najväčšie zastúpenie v rámci drevín stále smrek (26 %) a borovica (23 %), nasleduje buk (16 %) a dub (10 %). Zastúpenie jednotlivých druhov v jednotlivých častiach krajiny sa však líši a závisí od špecifických prírodných vlastností a podmienok lokality, ako aj od zásahov v minulosti. Borovice sa hojne vyskytujú najmä na severe krajiny, v dolných pohoriach prevládajú listnaté stromy a pobrežné oblasti a južné Nemecko sú bohaté na smrek. Aj napriek pestrosti by však v rámci prirodzenosti vegetácie mali v nemeckých lesoch prevládať bukové – 74 % a dubové – 18 % lesné spoločenstvá. Takmer 5 % nemeckých lesov dnes tvoria introdukované dreviny, medzi ktoré patrí najmä douglaska, smrekovec japonský a dub červený. Človek svojim konaním ovplyvnil až 99 % lesov v Nemecku. Ďalším negatívom je aj fakt, že podľa zistení národnej inventari-

zácie má prirodzené zloženie drevín len čosi viac ako jedna tretina lesov.

Spolková republika Nemecko sa skladá zo 16 spolkových krajín vrátane Berlína, Brém a Hamburgu. Zatiaľ čo spolková vláda iba stanovuje rámec politiky lesného hospodárstva, spolkové krajiny sú zodpovedné za formulovanie a realizáciu konkrétnych cieľov lesnej politiky. Až 48 % z 11,4 milióna hektárov lesov v Nemecku sú súkromné lesy. Zvyšných 29 % lesov vlastní spolkové krajiny, 19 % rôzne korporácie a len 4 % vlastní samotný štát. Súkromné lesy v Nemecku sú prevažne malé a rozdrobené medzi približne dva milióny súkromných vlastníkov. Takmer polovica výmery súkromných lesov, rozdelená medzi 98 % súkromných vlastníkov, sú lesy o výmere menej ako 20 ha. Priemerne sa výmera súkromných lesov v Nemecku pohybuje len okolo 3 ha. Na druhej strane, iba 13 % súkromných lesov má rozlohu viac ako 1 000 hektárov.

Na území Nemecka sa v súčasnosti nachádza 16 národných parkov, s výmerou viac ako milión hektárov. Väčšina tohto územia sa však rozprestiera v morských oblastiach Severného a Baltského mora. Na pevnine sa nachádza iba 214 tis. ha, čo zodpovedá 0,60 % zemskeho územia Nemecka. Ďalšiu sústavu chránených území predstavuje viac ako 8.700 prírodných rezervácií s celkovou rozlohou takmer 1.4 milióna hektárov, čo zodpovedá takmer 4 % plochy Nemecka.

Lesníctvo a drevospracujúci priemysel, vrátane spracovania papiera, ako aj tlač a vydavateľstvo poskytujú v Nemecku takmer 1,3 milióna pracovných miest s ročným obratom 170 miliárd. Sociálno-ekonomický význam lesného hospodárstva a drevospracujúceho priemyslu bol však doposiaľ vážne podceňovaný aj napriek tomu, že malé a stredné podniky založené na lesoch zohrávajú významnú úlohu v štruktúrach zamestnanosti na vidieku.

-rs-

Kým stúpa dym

Fajka nie je ako cigareta, o zhone. Fajka je symbolom pohody, pokoja, mieru a zároveň priateľstva. Je to s ňou vraj rovnaké, ako s dievčaťom. Keď si ju vyberáte, musí vám byť sympatická...

Pri výbere správnej fajky do zbierky sa treba riadiť svojím vkusom. Fajka sa skladá z hlavičky, ktorá prechádza do rúrky a náustku, ktorý býva zakončený skusom. Rúrky a náustok by dohromady nemali merať menej ako desať centimetrov: čím dym z hlavičky do fajčiarových úst prejde dlhšiu cestu, tým viac sa ochladí. Rovné fajky v partii náustku a rúrky sa nazývajú bi-liard, ak sú v týchto miestach zahnuté, ide o typ bent. Ak má fajka širokú, robustnú hlavičku, ide o tzv. pot. Tieto druhy potom majú nespočetné modifikácie v proporciách, línách a podobne.

Jednoduchý a rýchly návod k zhotoveniu drevenej fajky je nasledovný. Najskôr je potrebné zakresliť tvar fajky do malého briarového bloku. Následne zavrtáme požadované diery na tabakovú komoru, dymovod a komoru na filter. Pripravíme náustok, odrežeme potrebnú dĺžku a navrtáme diery dymovodu a osadíme ho čapom pre použitie s filtrom. Náustky je možné osádzať aj s drobnými ozdobnými krúžkami. Pri použití materiálov sa medzi nekladú. Dural, stabilizované a exotické dreveniny, rôzne kosti, parohy prírodné kompozitné materiály, prípadné dekorovanie perleťou to všetko len napomôže dotvoriť originálny vzhľad finálnej fajky. Prvotné brúsenie sa vykonáva na stolárskej kotúčovej brúske a výsledkom je základný tvar fajky. Za pomoci menších frézek na dosiahnutie rôznych detailnejších tvarov sa pokračuje v práci hrubým vybrúsením náustku. Jemnými pilníkmi sa doladí tvar fajky a za pomoci brúsnych papierov dobrúsi do úplne hladkých plôch. Nakoniec prichádza povrchová úprava vo forme morenia, šelakovania, voskovania a leštenia.

Fajky zvané freereehandy sú ručne robené umelecké diela, často bizarných tvarov, veľkosti. Na výrobu sa používajú kvalitné druhy dreva, čo je poznať na cene takejto fajky. S originálnejšími kúskami výrobcovia vychádzajú maximálne v ústrety každému zákazníkovi a do fajky sa na základe konzultácie snažia pretaviť aj jeho osobnosť. Fantázii sa medzi nekladú a možné je takmer čokoľvek. Fajka pre poľovníka s kusom z srnčieho parôžka, pre iného s komponentom zo skutočného mamutieho kla z obdobia približne 10 000 rokov pre našim letopočtom.

Skúsenosťami sa však dospelo k poznaniu, že nie je nad fajky drevené. Orech, ja-

seň, hruška, slivka, jelša, breza – drevo je použiteľné, nie však ideálne. Jednoznačne by však zvíťazil vresovec biely čiže BRUYERE, presnejšie jeho koreň, na ktorý je možné naraziť v Stredomorí: na Sicílii, Korzike, Maroku, Grécku, Albánsku. Dnes pochádza deväť z desiatich fajok práve z BRUYERE, ktorý je neobyčajne tvrdý, s vysokým obsahom kyseliny kremičitej, má nesmierne husté žilkovanie a s prehľadom sa vyrovnáva s vysokou teplotou, len tak sa neprepáli a poradí si s kondenzátom, ktorý pri fajčení vzniká. Splňa tiež estetické parametre. Oblúbeným

materiálom na výrobu fajok sa stalo

drevo višne, ktoré dáva pri fajčení aromatickú príchúť tabaku pre určitý obsah kumarínu v kôre. Podobne bolo oblúbené drevo divoko rastúceho driena. V období biedermayeru sa často používalo teakové drevo pre svoje tmavé zafarbenie. Používal sa aj takzvaný „falošný jazmín, ktorý nazývali aj „fajkový ker“, ako aj krušpán vždyzelený z oblastí Stredozemného mora. Aby

sa znížila horľavosť, drevo sa preparovalo kolofóniou, mastencom a terpentínom, alebo sa do fajky vkladala plechová vložka. V Taliansku si na výrobu fajok oblúbili drevo olivovníka, ktorá sa dozrieva vysokého veku a má husté drevo, vo Fínsku spracovávali na fajky

drevo zakrpatenej severskej brezy, či vresovca stromitého.

Z historického hľadiska tie najstaršie fajky slúžili k náboženským obradom starých Aztékov, Mayov, ale aj iných indiánskych kultúr Ameriky. Indiánska fajka mieru – tento pojem snáď najviac naznačuje, akú úlohu v ich živote zohrala. V Európe sa fajčenie fajok rozšírilo až po objavení Ameriky. Cez „veľkú mláku“ na kontinent prišli nielen samotné fajky, ale i tabak. Najprv sa stali módou v Anglicku a neskôr v Holandsku. Niektoré hlinené fajky sa dokonca dostali na šerosvitné ladené obrazy jedinečného Rembrandta. S postupom času sa však prichádza na to, že najlepšie sa fajčí z fajok drevených.

Fajčenie fajok má a Slovensku bohatú históriu, ktorá sa datuje od 18. storočia. Rarita je, že k najchýrnejším fajkárskeým oblastiam Európy kedysi patrila naša Banská Štiavnica, kde sa vyrábali porcelánové fajky s rôznymi motívmi tzv. štiavničky.

História súťaží v pomalom fajčení fajky siaha do 19. storočia. Najoblúbenejšie boli v severnom Francúzsku, Belgicku a Holandsku. Zo začiatku sa súťažilo o najrýchlejšie vyfajčenie fajky, neskôr sa prešlo na výdrž. Umení čo udržať uhlík v tabaku tak, aby horel čo najpomalšie. Držiteľom svetového rekordu v pomalom fajčení fajky je Gianfranco Ruscalla, ktorý na Majstrovstvách Európy v roku 2008 dokázal fajčiť fajku bez opakovaného zapálenia tri hodiny, 33 minút a šesť sekúnd. Držiteľom slovenského rekordu je od roku 2011 s časom dve hodiny, 13 minút a 38 sekúnd Štefan German.

Drevené ručne vyrezávané fajky sú v dnešnej rýchlej technologickej dobe čistým fajšmekerstvom. Tento fenomén, ktorého história siaha stovky rokov do minulosti a spája sa nám napríklad s fiktívnou postavou Sherlocka Holmesa či dnešnými bradatými hipstermi. Na fajky nedal dopustiť Albert Einstein, ktorý sa inak v pohode zaobišiel bez kravaty, ponožiek ba aj spodkov. Fajčenie fajky však nie je len tichým rituálom bohémov. Proste fajky milujú ľudia z najrozmanitejších odborov.

-mn-

Ing. Ernest Krejčí

Lesník – predovšetkým pestovateľ sa narodil 28.8.1919 v Práznovciach v lesníckej rodine. Absolvoval stredné i vysoké lesnícke štúdiá.

Po krátkej lesníckej praxi a zapracovaní sa už v roku 1948 stáva zástupcom riaditeľa Štátnych lesov v Považskej Bystrici, potom riaditeľom v Bytči a v roku 1951 hlavným pestovateľom Krajskej správy lesov v Žiline.

Odtiaľ prešiel do funkcie vedúceho technického oddelenia na Krajskej správe lesov v Nitre. Po reorganizácii a zlúčení KSL v Nitre a KSL Bratislava, prešiel do Podnikového riaditeľstva štátnych lesov Pezínok.

Roku 1967 ho povolali na Generálne riaditeľstvo štátnych lesov v Bratislave a o ďalšie tri roky sa stal pracovníkom Ministerstva lesného

Ernest Krejčí

a vodného hospodárstva SSR. Aj tu ostal pracovať vo svojom odbore – technický rozvoj pestebnej činnosti. Tento sa realizoval predovšetkým v budovaní veľkých škôlkarských stredísk a semenných sádov.

Popri svojej hlavnej činnosti sa zúčastňoval aj na väčších akciách, ako napr. Plán ozeleňovania Oravskej vodnej nádrže, ktoré sa neskôr preniesli aj do Plánu ozeleňovania Slovenska.

Dlhé roky bol predsedom a podpredsedom organizačného výboru celoštátnych majstrovstiev v ťažbe, sústredovaní a odvoze dreva keď sa konali na Slovensku. Publikáčne bol činný ako zostavovateľ viacerých lesníckych ročeniek.

Ing. Jozef Longauer

Lesník a lesnícky pedagóg sa narodil 1.4.1919 v Motyčkách – Bukovci v Starohorskej doline. Po maturite na gymnáziu pokračoval na Lesníckom odbore Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, ktorú ukončil v roku 1946.

Odbornú prax začínal ako pracovník lesnej dohliadacej služby na Povereníctve poľnohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave.

Od roku 1947 učil na Štátnej vyššej drevárskej škole v Žarnovici a po jej zrušení na stredných lesníckych školách v Banskej Štiavnici a Liptovskom Hrádku.

V roku 1956 odchádza do lesnej prevádzky na úsek riadenia pestovnej a ochranárskej činnosti v podmienkach Vojenských lesov v Malackách.

Jozef Longauer

Patril medzi prvých odborníkov – lesníkov, ktorí v podmienkach Záhoria presadzovali a realizovali návrat k holorubnému spôsobu hospodárenia s dôkladnou celoplošnou prípravou pôdy a s vyriešením problematiky umelej obnovy lesa. Bol vedúcim útvaru lesnej výroby vojenských lesov a majetkov v Malackách.

Po určitej dobe sa vracia na Povereníctvo pôdohospodárstva na odbor školstva pre hospodárske školy do funkcie školského inšpektora a následne odborne usmerňuje výučbu a výchovu na hospodárskych, t.j. aj lesníckych školách na Slovensku.

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Banskobystrické zasadnutie Krajinského lesníckeho spolku v roku 1895

Zámer uskutočniť zasadnutie Krajinského lesníckeho spolku (*Országos Erdészeti Egyesület*) v slobodnom kráľovskom meste Banská Bystrica už v r. 1894 z rôznych príčin nevyšiel a preto sa toto podujatie uskutočnilo 16.12.1894 v Budapešti. Banskú Bystricu na tomto zasadnutí zastupovala dvojčlenná delegácia v zložení Halassy Gyula – poslanec Krajinského parlamentu a Herdina László – hlavný mestský lesník.

Mešťanosta Csesznák Gyula zaslal ešte v roku 1894 Krajinskému lesníckemu spolku ponuku na uskutočnenie budúcoročného zasadnutia v Banskej Bystrici, čo bolo s vďakou prijaté. Toto pozvanie bolo uverejnené aj v XII. čísle ročníka 1894 Lesníckych listov (*Erdészeti Lapok*). Na základe toho sa riadne výročné zasadnutie Krajinského lesníckeho spolku potom konalo v Banskej Bystrici a okolí v dňoch 28.–30.8.1895. Účastníci sa zišli už deň predtým na Sliachi, kde boli ubytovaní a vypočuli si tu správu o hospodárení spolku. Ráno sa presunuli zvláštnym vlakom do Banskej Bystrice. Po slávnostnom privítaní bol stanovený definitívny trojdenný program zasadnutí spolku.

Prvé zasadnutie sa uskutočnilo 28.8.1895 vo veľkej sále župného domu, ktoré viedol druhý podpredseda spolku barón Bánffy Dezső namiesto neprítomného predsedu spolku. Ospravedlneného ministra Tisza Lajosa zastupoval Belházy Emil. Ešte pred začatím programu pozdravil účastníkov domáci pán, hlavný župan Zvolenskej župy Nemeskéri Kiss Pál, ktorý zaželel spolku úspešné rokovanie.

Na zasadnutí zastupovali mesto Banskú Bystricu mešťanosta Csesznák Gyula a mestský hlavný lesník Herdina László, Zvolenskú župu podžupan Csipkay Károly a hlavný notár Répássy Matyás. Zastúpenie mali mestá Budapešť, Debreczen, Szeged, Szabadka, Arad, Eger, Sopron, Štiavica a Banská Belá, Kremnica, Pressburg, Brezno, Štiavnická banská a lesnícka akadémia, Chorvátsko-Slovinský spolok a Hontianska župa. Mesto Banská Bystrica prostredníctvom svojich úradov, podnikov, korporácií, ústavov a rôznych inštitúcií vyslalo ako svojich delegátov aj množstvo ďalších významných osobností, ktorými boli: Boroskay János, dr. Bothár Samu, Bömches Frigyes, Bund Károly, Burkovszky Kálmán st., Burkovszky Kálmán ml., Cotteli Honorat, Discantini János, Fleischer János, Flittner Károly, Furgyik István ml., Furgyik János, Gresso Lajos, Grummich Géza, Halassy Gyula, Herczka Mór, Herritz Rezső, Herritz Vilmos, dr. Holesch István, Hüttner Géza a Hüttner János, Klimó Pál, dr. Kollár Kamill, dr. Kolczonay Ernő, Kollarik János, dr. Kostialik Ferenc, Krappe Nándor, Lazarovich Imre, Lehoczky Nándor, Machold József, Polonyi János, Prohászka József, dr. Radvanszky György, Radvanszky Kálmán,

dr. Raitsits Lajos, Ráner Sándor, dr. Rippely Ede, Révai Béla, kráľovský radca Stadler Tófor, Szeltenreich Gyula, Szumrák Samu, Tandlich Manó, Tihanyi Dénes, Tomcsányi Gyula, Turcsányi Ödön, Ujhelyi Sándor, Valentini József, Verebely Imre, Wachtler Béla, Weisz Ede. Dohromady išlo o 300 účastníkov.

Banská Bystrica 1895
Kniha L. Herdina

Ministerský radca a vtedajší riaditeľ Uhorských kráľovských lesov v Banskej Bystrici Tomcsányi Gyula účastníkov zasadnutia oboznámil so svojou prácou „Dopravný systém pou-

žívaný v pohronských erárnych lesoch“ (*A garammenti kincstári erdőkben alkalmazott szállítási rendszer*), ktorú napísal pre túto príležitosť. Zmienil sa aj o Jozefovi Dekretovi takto: „*Lesy komory boli na mnohých miestach vyrúbané a využitkové, zalesňovanie holín sa stalo nevyhnutným. Na umelom zalesňovaní najväčšiu zásluhu mal banskobystrický lesmajster Jozef Decrett, ktorý zaviedol medzi iným r. 1825 stínanie stromov lesnou pilou.*“ V krátkosti predniesol aj Dekretov životopis, v ktorom okrem iných nepresností chybné nazval Jozefovho otca Jána ako Mateja, pretože to bol vlastne jeho starý otec. S uznaním a chválou však vyzdvihol Dekretovu všestrannú a úspešnú lesnícku prácu. Zdôraznil, že: „*Decrett bol mimoriadne činný a vo vývoji banskobystrického lesníctva si získal veľké zásluhy, preto sú potomkovia povinní dbať, aby jeho meno nepadlo do zabudnutia, a za jeho všestrannú činnosť mu vďaka vzdávajú.*“ Rovnako aj hlavný mestský lesník Herdina László vydal pri tejto príležitosti svoju publikáciu „*Oboznámenie hospodárskych pomerov vlastníctva tvoriaceho lesný majetok slobodného, kráľovského, banského mesta Banskej Bystrice*“ (*A Besztercebánya szab. kir. bányaváros tulajdonát képező erdőbirtok gazdasági viszonyok ismertetése*), ktorú dostal k dispozícii každý účastník podujatia,

ale napriek tomu bola z nej prednesená prvá časť hneď v prvom rokovacom dni.

Na druhý deň 29.8.1895 sa účastníci podujatia presunuli na vozoch do Harmanca, kde program pokračoval. Privítali ich majitelia papierne, bratia Hüttnerovci a kráľovský radca Teofil Stadler, známy svojou štedrosťou a pohostinnosťou. Program pokračoval skrátenou verziou druhej časti Herdinovho referátu o stave Mestského lesného majetku vzhľadom k tomu, že sa o tom môže každý účastník oboznámiť sám z venovanej publikácie. Niet sa čo diviť tejto netrpezlivosti, veď všetci boli zvedaví na návštevu slávnej papierne, ktorá trvala niekoľko hodín. Bohatá diskusia bola pri občerstveniach a spoločnom obede. Nasledovala návšteva Mestských lesov s odborným výkladom László Herdinu. Otázkam sa dostali primerané odpovede. V závere programu druhého dňa ešte raz prišla na pretras Herdinova práca, ktorú zhodnotil uznávaný odborník Solti Arnold. Práca bola prijatá kladne a dávala sa za vzor. Návšteva Harmanca dlho ostala v spomienkach účastníkov.

V tretí deň 30.8.1895 sa v programe pokračovalo na Horehroní v Rezsőpataku (zrejme Štiavnická pri Podbrezovej). Celý deň ubehol v rámci návštev drevárskych podnikov, pozornosť sa venovala skladovaniu a triedeniu dreva, splavovaniu po Hrone, pltníctvu, stavu hrabli, ale aj starostlivosti o robotníkov. Navštívili sa železiarne v Podbrezovej i niektoré končiace staré huty. Po zakončení podujatia účastníci unavení z namáhavej cesty nasadli na pripravený zvláštny vlak a po návrate do Banskej Bystrice sa rozšli do svojich domovov.

Zaujímavý údaj v súvislosti s týmto „lesníckym zjazdom“ uvádza spisovateľ a komorský lekár Gustáv Kazimír Zechenter-Laskomerský vo vlastnom životopise „*Päťdesiat rokov slovenského života*“ takto: „*V tie časy, keď som ešte mal príležitosť obdivovať prales, raz pri poľovačke na sluky na Obrubovanci neďaleko Sihly, kam sme sa vybrali s nadlesným Markusom na noc, mal som príležitosť vidieť peň smreka ohromných objemov. Kláta s veľkou námahou zviezli dolu na cestu a potom s veľkými nákladmi do Banskej Bystrice na lesnícky zjazd. Ten istý čas zaviezli na tú istú výstavku sedemdesiatdva kusov korýt a korytok z jedného veľikána javora z hory zvanej Tlstým Javorom...“.*

Banskobystrické výročné zasadnutie Krajinského lesníckeho spolku v r. 1895 bolo výnimočnou udalosťou tak v odbornej lesníckej sfére ako aj v rámci reprezentácie mesta, pričom na jeho zdarnom priebehu mal nemalú zásluhu hlavný organizátor tohto podujatia, ktorým bol práve Herdina László – mestský hlavný lesník.

Michal Kiššimon & Július Burkovský

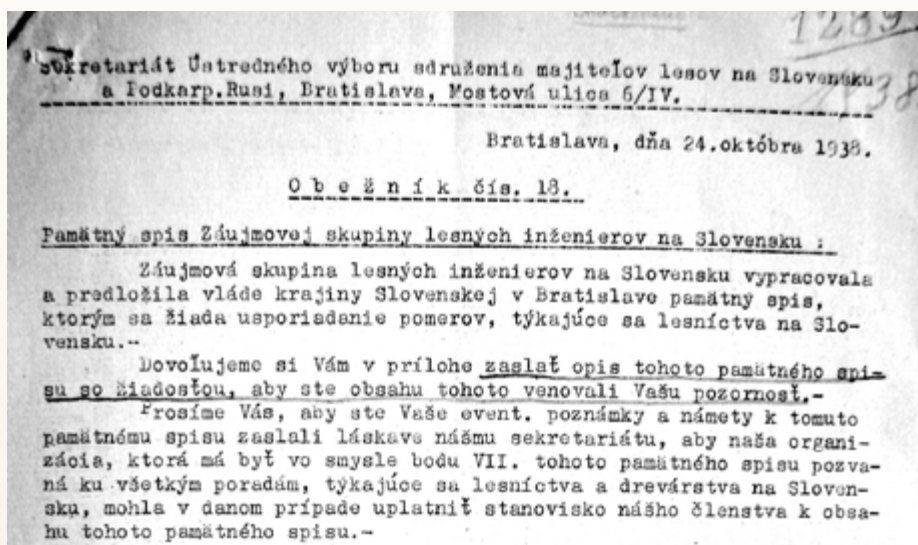
Pamätný spis lesných inžinierov na Slovensku (24.10.1938)

Záver prvej Československej republiky a vznik Slovenskej krajiny, súčasne vznik krátkeho obdobia druhej Československej republiky bol poznamenaný akýmiśi obrodenním slovenského lesníctva už aj tým, že sa konečne pripravila pôda pre vznik slovenského vysokého lesníckeho školstva. Tým sa značne aktivizovala aj vrstva slovenskej lesníckej inteligencie, ktorá študovala v Prahe, resp. v Brne.

Ústredný výbor združenia majiteľov lesov na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, Bratislava, Mostová č. 6/IV. posch. vydala dňa 24.10.1938 v rámci svojho pravidelného obežníka č. 18 tzv. Pamätný spis Záujmovej skupiny lesných inžinierov na Slovensku.

Citovaná Záujmová skupina lesných inžinierov na Slovensku, skutočne pracovala operatívne – len dva týždne po vzniku Slovenskej Krajiny a druhej Československej republiky vypracovala a predložila novej slovenskej vláde Pamätný spis, ktorým žiada usporiadanie pomerov týkajúcich sa lesníctva na Slovensku.

V jeho úvode sa hovorí, že lesní inžinieri na Slovensku s radosťou vítajú utvorenie samostatného Slovenska a v tejto vážnej a historickej chvíli dávajú svoje sily k dispozícii vláde krajiny Slovenskej. Lesní inžinieri sú si vedomí veľkého významu lesného hospodárstva pre povznesenie Slovenska na poli kultúrnom, hospodárskom a sociálnom, vidia prosperitu lesného hospodárstva zabezpečenú, keď sa uskutočnia nasledovné požiadavky.

Pamätný spis slov.lesných inžinierov

Všeobecne môžeme z dnešného hľadiska považovať tento „Pamätný spis“ za niečo, čo v dejinách slovenského lesníctva nemá obdobu. Bol vypracovaný nesmierne erudovane s prehľadom a dotýkal sa kardinálnych lesníckych slovenských problémov. Prirodzene z hľadiska svojej doby aj za cenu niektorých omylov, tiež daných dobou, v ktorej vznikol. Nemôžeme ho uverejniť celý, preto načrtujeme aspoň jeho osnovu, ktorá tiež napovie čo bolo v danej dobe dôležité:

I. Lesnícka administrácia:

Nájdeme tu pomerne presný prehľad lesnej pôdy na Slovensku podľa majiteľov

a užívateľov v ha. Sumár lesnej pôdy na Slovensku bol 1,724.490 ha, čo znamenalo 35% z územia Krajiny Slovenskej. Na ministerstve by mala vzniknúť samostatná lesnícka sekcia, s lesníkom v čele a právnikom k ruke, ktorá by sa mala členíť na:

- oddelenie lesnícko-dohľadacej služby (lesnícke školstvo, výskumníctvo, lesnícka politika a drevárska obchodná politika)
- oddelenie štátnej správy drobných lesov
- oddelenie taxačné (zariaďovania lesov)
- oddelenie hradenia bystrín

Treba odlúčiť lesnícke odborné úrady od politickej správy.

- Štátne lesy a ostatné štátne a štátom spravované lesné podniky budú obhospodarované ako podnik pod vedením generálneho riaditeľstva ako samostatnej sekcie na Ministerstve hospodárstva.
- Výskumné ústavy lesnícke a drevárske treba organizovať pri Vysokej škole v Košiciach s administratívnym zadelením k Lesníckej sekcii na Ministerstve hospodárstva.
- Inštitúcia obvodných horárov sa preorganizuje v tom zmysle, že ustanovení horári podliehajú služobne štátnym obvodným lesným správam.
- Žiadame pomenovanie ministerstva ako Ministerstvo roľníctva a lesníctva namiesto súčasného Ministerstva zemedelstva.

II. Lesnícke školstvo:

Treba okamžite otvoriť Odbor lesného inžinierstva v Košiciach. Lesní inžinieri na Slovensku sú ochotní navrhnúť na profesorské miesta vhodné osoby z radov lesných inžinierov.

Budova Ústredia štátnych lesov a majetkov v Bratislave

Štátnu vyššiu lesnícku školu v Banskej Štiavnici treba postupne zrušiť, lebo existencia absolventov tohto ústavu nie je zákonmi zaistená. Platný lesný zákon na Slovensku nepozná túto kategóriu lesných odborníkov a tiež prax nevyžaduje ich potrebu. (Toto je veľmi nezvyklý názor, odporujúci dnešnému pohľadu na potrebu stredného i vysokého druhu školstva – pozn. autora).

Terajšiu jednoročnú hájnickú školu v Liptovskom Hrádku treba premeniť na dvojročnú horársku školu a treba ešte otvoriť jednu horársku školu v Banskej Štiavnici.

Drevárska škola v Liptovskom Hrádku má byť zachovaná pre výchovu výkonného manipulačného drevárskeho personálu.

III. Štátne lesnícke skúšky:

Lesný zákon č. XXXI./1879 v § 36 stanovuje, že kvalifikovaným lesným úradníkom môže byť ten, kto po ukončení vysokej školy lesníckej a dvojročnej praxi zloží štátnu lesnícku skúšku.

Pre ochranný lesný personál sa v zmysle lesného zákona č. XXXI./1879 v § 37 stanovuje tzv. horárska skúška.

IV. Lesné zákony:

Táto časť obsahuje viacero návrhov na doplnenie a novelizovanie lesného zákona, napríklad v oblasti kľčovania lesov, spravovania lesov kvalifikovaným lesným personálom. Na každých 2000 ha lesa by mal byť kvalifikovaný lesný úradník, na každých 500 ha lesa má byť kvalifikovaný horár.

Treba vymenovať komisiu na prípravu nového lesného zákona.

Žiaduce je upraviť vlastnícky pomer na lesných majetkoch urbárskych.

V. Drevopriemysel:

Pri vysokej škole v Košiciach treba zriadiť ústav pre technológiu dreva. Treba zriadiť komisiu na výstavbu dislokovaných drevospracujúcich podnikov.

VI. Drevoobchod:

Treba zrušiť spoločnosti „Dredoma“ a „Ču-pod“ a podporiť založenie spoločnosti pre obchod s drevom do zahraničia.

Macko Ľudovít

Treba uzákoniť povinný Lesný syndikát pre všetkých majiteľov lesov, aby ceny dreva boli k výnosovosti lesného hospodárstva primerane regulované.

K drevoobchodu pripustiť len národný živel slovenský.

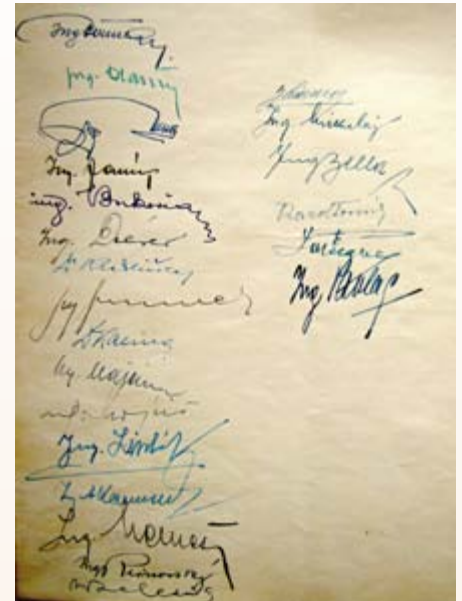
VII. Lesnícke organizácie a spolky:

Inštitúcia Zemedelskej rady pre lesníctvo nevyhovuje. Žiadame zrušiť Lesnícku komoru. Ku všetkým poradám týkajúcich sa lesníctva žiadame prizvať:

- Záujmovú skupinu lesných inžinierov na Slovensku, Raneysova 3, Bratislava
- Združenie majiteľov lesov na Slovensku, Mostová 6, Bratislava
- Zemský lesný zväz pre Slovensko, Križkova 7, Bratislava

VIII. Odbor lesných zamestnancov:

Žiadame vydanie úpravy pre lesných zamestnancov na veľkostatkoch. Na tých veľkostatkoch, kde sa uplatňuje vplyv národu nepravý, alebo kde sa zistí škodlivé hospodárenie s národným majetkom, nech je uvalená vnútrená správa z radov lesných odborníkov, aby boli hájené predovšetkým záujmy

Signatúry lesníckych špičiek v období Slov. štátu

slovenského národného hospodárstva. Trváme na okamžitom prevedení spravodlivej systemizácie v štátnej lesnej službe.

IX. Všeobecne:

Navrhnuté požiadavky žiadame vykonať uznesením vlády Krajiny slovenskej, nakoľko ide o súrne opatrenia.

Prosíme vládu Krajiny Slovenskej, aby prijatím našich požiadaviek usmernila hospodárstvo lesov – najväčšieho bohatstva Slovenska – v prospech našej drahej vlasti.

Za Záujmovú skupinu lesných inžinierov na Slovensku v Bratislave:

Ing. Jozef Bednarčík, tajomník
Dr. Ing. Ľudovít Macko, predseda

Tento „Pamätný spis“ podstatne rozčeril dovtedy pokojné lesnícke kruhy. Napriek tomu nebol prijatý vládnucimi kruhmi v celom rozsahu pozitívne, naopak obaja signatári tohto „Pamätného spisu“ boli v nasledujúcom období Slovenského štátu „odložení“. Konkrétne významný lesný hospodár Dr. Ing. Macko, ktorý na Krajinskom úrade v Bratislave patril k zakladateľom lesodohľadacej služby na Slovensku bol počas Slovenského štátu preložený do ústrania na Župný úrad do Trenčína. Až po vojne sa vrátil do svojej pôvodnej funkcie na Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy. V súvislosti s jeho menom je však zaujímavé, že v roku 1919 sa zúčastnil ako delegát fakultného lesníckeho spolku poslucháčov ČVUT v Prahe slávnostného otvorenia Československej štátnej strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici. Mohla mu byť preto problematika strednej lesníckej školy známa a napriek tomu sa v tomto „Pamätnom spise“ tak jednoznačne zamietavo postavil k existencii Štátnej vyššej lesníckej školy v Banskej Štiavnici.

LES A DREVO

NEODVÍSLÝ ODBORNÝ ČASOPIS PRE LESNÉ A DREVÁRSKE HOSPODÁRSTVO

Vydáva a zodpovedá
všeohr. inžinier **Peter Gondá**.

Vychádza 12krát ročne každý mesiac

Redakcia a administrácia
v Bratislave, Mostová ulica 6/7.

Ročník V. Bratislava, 20. januára 1939 Číslo 3.

POZVANIE
na zakladajúce valné zhromaždenie
SPOLKU SLOVENSÝCH LESNÍKOV.

ného sa dostane tak rýchlo, ako pri domácich predajoch. Tým je vysvetlené, prečo sa české firmy domáhajú čím väčšieho podielu na tomto obchode.
V Hospodárskom rozhľade uviedol p. gen. riad. dr. Šiman v podrobnom článku: Povereníctvo lesníctva...

Voglov chodník

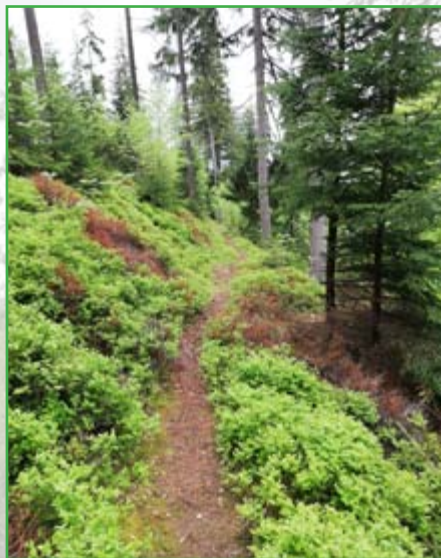
Poviem Vám jeden príbeh, nie preto aby som propagoval fašizmus, alebo veci podobné. To nie. Tento príbeh je pravdivý a úzko súvisí s históriou Telgártu, s dejinami poľovania na hornom toku Hrona a vecí, o ktoré mám už roky hlboký záujem.

Voglov chodník (Telgártska časť)

Jan (Johan) Vogel sa narodil v Tatranskej Javorine niekedy krátko pred vypuknutím I. svetovej vojny. Jeho otec, taktiež Jan pochádzal zo Štajerska a prišiel do Javorinského panstva na prelome storočia. Slúžil ako hlavný „wildmajster“ pri majiteľovi panstva, jednému z najbohatších vtedajších aristokratov – cínovému princovi Christianovi Craft Hohenlohe – Öhringen.

Tam Jan mladší, podľa princových pravidiel pokračoval spolu so svojim bratom Jozefom v otcových šľapajach, kde svojho času vykonávali funkciu vyšších jágrov. Princ Hohenlohe po smrti svojej manželky Otýlie (1922), s ktorou bol v morganatickom vzťahu, odišiel z Belianskych Tatier do klimaticky vhodnejšej maďarskej Szomogyszobe, na svoje ďalšie panstvo, kde v roku 1926 zomrel. Spolu s ním tam išlo 12 obľúbených zamestnancov, medzi nimi aj Vogel. Tu sa jeho stopa v mojom bádani na 13 rokov stráca.

Významný šľachtický rod Koháry-Coburg vlastnil svoje majetky v oblasti Krupinskej planiny, Štiavnických vrchov, Teplého vrchu. Svoje hlavné sídlo fideikomisného majetku v oblasti Horehronia mali v Pohorelej časti Pohorelská Maša. Coburgovci o svoje panstvo prišli až po smrti hlavy rodu Filipa, po dlhých súdnych ťahaniciach s novým Československým štátom, po roku 1928. Filip a pred ním jeho otec August veľmi dbali na kvalitu a starostlivosť svojich poľovných revírov. Aj toto odvetvie ich majetku malo ucelené pravidlá, určený personál, hierarchiu. Najmä Filip sa zaslúžil o rozmnoženie a skvalitnenie jelenej zveri v horehronských revíroch. Na základe Coburgovského poľovníckeho hospodárenia, dobrom mene, stave a infraštruktúre poľovných revírov, dostala sa

táto oblasť do povedomia vtedajšej vládnej moci. Počas trvania prvého Československa navštevovala horehronské poľovné revíry najmä pražská vyššia spoločnosť a smotánka. Medzi aktívnych poľovníkov horehronských revírov patrili Dr. Jan Voženílek – prezident Štátneho pozemkového úradu, Jan Syrový – generál, predseda vlády a neskorší prezident ČSR, Rudolf Beran – predseda vlády. Lesnícka osada Pusté pole pri Telgárte a jej dva drevené poľovnícke zámočky hostili okrem iných aj významných návštevníkov ako Eduarda Beneša, ktorý však nelovil.

Prišla jar roku 1939 a vznikol Slovenský štát. S ním prišiel do Telgártu – Pusté Pole barón Alexander von Dörnberg. Tento bol šéf oddelenia protokolu ministerstva zahraničných vecí nacistického Nemecka, alebo inak povedané – pravá ruka jedného z najmocnejších ľudí Tretej ríše Joachima von

Ribbentropa – ministra zahraničných vecí. Nacisti jednoducho zabrali v roku 1939 všetky horehronské poľovné revíry na oboch stranách Hronu od Polomky až po Vernár, vrátane náhornej plošiny Muránskej planiny. Planina bola „zabratá“ Hermanom Göringom, popod Kráľovu hoľu lovil Ribbentrop. S novými „pánmi“ vstupuje znovu na scénu Jan Vogel mladší, ktorý ako príslušník árijskej rasy, bol poverený funkciou hlavného jágra, čiže správcu poľovnej oblasti.

Tu sme pri koreni vecí. Pri Voglovom chodníku, ktorý do dnešných dní existuje, viac či menej v zachovalom stave. Začína symbolicky presne v strede unikátneho stavebného železničného diela Telgártska slučka v lokalite Betlehem. Telgártska časť ide popod vrch Ždiar smerom na Zubrík a potom sa stáča smerom na západ, cez ochrannú horu v dĺžke niekoľko desiatok kilometrov až niekde nad obec Bacúch. Je takmer isté, že dotýčný chodník existoval už pred príchodom Vogela, ale až príchodom nacistických pohlavárov, dostal svoju dôležitosť. Bol to kopaný chodník, na ktorom pracovalo, upravovalo, rozširovalo miestne obyvateľstvo, čiže v Telgárte, Šumiaci, Pohorelej atď... vždy miestni. „Foglak“ bol vtedy taký široký, že po ňom mohla jazdiť bríčka s jedným koňom. V tých časoch a dávno predtým to bol populárny spôsob poľovania. V čase týchto poľovačiek mal miestny ľud vstup do lesa zakázaný.

V roku 1941 prišiel Ribbentrop na Pusté Pole prvýkrát, a bol veľmi úspešný, zásluhou slovenských horárov. Jelenia ruja v roku 1942 bola taktiež úspešná a ďalší hosť Heinrich Himmler odchádzal spokojný. Pri odchode dal Ribbentrop príkaz na prípravu poľovačky cez ruju v roku 1943. Vtedy povedal, že by na ňu chcel pozvať Hitlera a Mussoliniho. Bitka pri Stalingrade však všetko zmenila a tak sa na Voglov chodník diktátor Tretej ríše nedostal. Vtedy sa už rodil odboj a aj priamo pod lampou. Na Pustom poli bolo do neho zapojených viacero slovenských horárov.

Jan Vogel skončil zle. Vrávi sa, že o mŕtvom len dobre, ale v spomienkach miestnych a z rozprávania starších ľudí viem, že to bol bezohľadný človek, ľudia ho nenávideli. Cez povstanie bol popravený partizánmi. Kde? Existuje viac verzií. Jedna vraví o Polomke, druhá o Šumiaci, tretia o Lomnistej doline.

Voglov chodník vďaka rodine miestnych nadšencov, samospráve, OZ Beňuš – LS Červená Skala znovu po kalamite z roku 2004 oživa v už v mladučkom lese. Keď budete v lete v Telgárte, choďte sa pozrieť na chodník, prejdite sa po ňom, zavrite oči, a nasávajte atmosféru tohto mystického miesta. Stojí to za to. Nebojte sa, stráž nad Vami drží Kráľova hoľa.

Jaroslav Bodnárík

Žuhračka pre všetkých

Ako to už býva, keď sa rozhodnete zorganizovať podujatie pod holým nebom, najneistejším prvkom vždy zostáva počasie. A tak sme 21. mája s napätím očakávali, či sa nám podarilo vybrať ten správny deň na zorganizovanie druhého ročníka podujatia „Žuhračka pre všetkých“. Veď minulý týždeň tu lialo ako z krhly a keby to malo pokračovať aj v tento deň, bola by to veru škoda pre nás všetkých, ako organizátorov – Odštepny závod Levice a Oblastnú lesnícku komoru Bratislava, tak i školy a školákov, ktorí sa podujali zúčastniť sa tejto novej zážitkovo-vzdelávacej akcii.

Tak ako bolo uvedené v pozvánke pre základné školy v blízkosti Žuhračky, práve aktívne využitie poľovníckeho zámočku Žuhračka ako objektu našej vojnovnej histórie vo význame SNP, ochrany našej krásnej prírody, pre vlasteneckú a ekologickú výchovu našich detí a mládeže z Levíc a okolitých obcí, je najvyššou prioritou organizátorov podujatia. Inými slovami povedané, Žuhračka si zaslúži aby zostala miestom verejným, aby sa nedostala do súkromných rúk.

Opäť bolo žiakom základných škôl čo ponúknuť. Na pätnástich stanovištiach sa prezentovali tímy lesných pedagógov z odštepnych závodov: Levice, Topoľčianky, Prievidza a Sobrance. Tohto roku sme mali aj lesnú pedagogičku z generálneho riaditeľstva Banská Bystrica. Ako sa pripravujú lesné hospodárske plány, podľa ktorých sa v lesoch vykonáva odborné obhospodarovanie lesov, ich obnova, ťažba, ale aj zalesňovanie, prezentoval Spolok taxátorov Slovenska na stanovišti venovanom

lesníckej taxácii. Ďalšou, nemenej zaujímavou oblasťou, bolo aj poskytovanie prvej pomoci v lese s praktickými ukázkami. Za odborný výklad k tejto téme patrí vďaka dobrovoľníckam Slovenského Červeného kríža – Územného spolku Levice. Na stanovišti štátnych lesov TANAP Janko Slivinský prezentoval nevyhnutnosť aktívnej spoluúčasti lesníkov pri záchrane tatranských lesov, ktoré ohrozuje lykožrúťová kalamita. Chorý les predsa nemôže plniť celospoločenské funkcie.

Akosi topkou bolo už tradične stanovište, kde čestný predseda poľovníckeho zväzu Jozef Hlásnik hovoril deťom o lesných a poľných zvieratách a vtákoch, napodobňoval ich zvuky a púťavou súťaživou formou dokázal vytvoriť s deťmi kamarátsky vzťah. Na záver podujatia členovia združenia TASSAT predviedli praktické ukážky bojov medzi sovietskymi a nemeckými vojenskými oddielmi, ktoré prebiehali počas druhej svetovej vojny v okolí Žuhračky. Obohatením tohto ročníka bola pripravená počítačová prezentácia histórie vzniku a vybudovania kaštiela Žuhračka, ktorú pripravili zamestnankyňa Štátneho archívu Nitra – pracoviisko Levice. Prezentovanie histórie bolo o to pútavejšie, že prebiehalo v starom vojenskom stane, ktorý nám na akciu zapožičal Jozef Hostinský – združenie TASSAT. Historička Margaréta Nováková z Tekovského múzea v Leviciach si pripravila podklady o histórii aj v maďarčine, keďže sa na tejto akcii zúčastnili školáci z Maďarska v rámci projektu Cezhraničnej spolupráce.

Celý deň nás sprevádzalo pekné počasie,

dobrá nálada a veselý smiech detí. A tak všetci bez rozdielu veku sme si z akcie „Žuhračka pre všetkých“ odniesli množstvo príjemných a poučných zážitkov, vedomostí a inšpirácií. Veľké poďakovanie patrí všetkým zúčastneným zamestnancom LSR š.p. a partnerským organizáciám tohto projektu.

Na záver uvádzame jeden z mnohých ohlasov na túto akciu. Konkrétne tento je od Mgr. Moniky Grófová z ZŠ s MŠ Čajkov.

„Podujatie Žuhračka pre všetkých sme navštívili po prvýkrát a veľmi sa nám páčilo. Lesníci pripravili deťom veľmi zaujímavý, púťavý a poučný program. Žiaci sa dozvedeli o histórii Žuhračky a videli na vlastné oči ukážky bojov počas SNP. Spestrením boli stanovišťa z kynológie, kde sa deti dozvedeli o potrebe a práci poľovníckych psov. Tie zaujali najmä najmenšie deti. Zasúťažili sme si tiež v rôznych pohybových aktivitách, niektorí si dokonca po prvýkrát vyskúšali pílenie dreva. Takéto zážitkové učenie bolo pre nás a našich žiakov jedinečné. Veľmi zaujímavé bolo aj poskytovanie prvej pomoci. Vďaka dobrovoľníckam SČK v Leviciach sme sa dozvedeli ako poskytnúť prvú pomoc v rôznych situáciách. Na figuríne si deti mohli vyskúšať masáž srdca a dýchanie z úst do úst. Podujatie bolo zorganizované na vysokej úrovni, zúčastnilo sa ho veľa základných škôl a všetci boli spokojní. Ďakujeme organizátorom za krásne podujatie v prekrásnom prostredí Žuhračky. Podobné aktivity budeme navštevovať.“

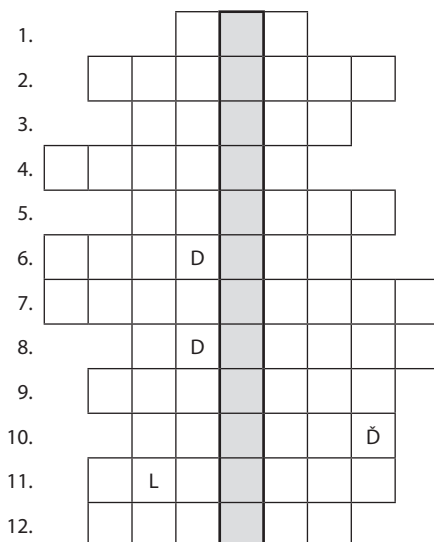
Ing. Jana Staňová,
podpredsedníčka Oblastnej lesníckej komory Bratislava

Milí čitatelia,

pripravili sme si pre Vás už šiestu zo série súťažných krížoviek. Správna odpoveď sa nachádza vo vyznačených kolónkach, ale opäť je potrebné písmená správne usporiadať. Riešenie zasielajte poštou, alebo na mailovú adresu redakcie časopisu Lesník a nezabudnite uviesť Vašu poštovú adresu. Tento mesiac odmeníme troch riešiteľov knihou Banská Bystrica z neba.

Nájdí 10 rozdielov

LESNÍČKA TAJNIČKA č. 6

1. Časť dreva, v ktorom prebieha transport vody.
2. Charakteristickou skladbou ihličnatého dreva sú ..... kanáliky.
3. *Capreolus capreolus*.
4. Habitus inak.
5. Strom padnutý vplyvom vetra.
6. Jedna z charakteristík dreva.
7. Miesto určené na ťažbu hornín.
8. Slúžiaca na odvedenie vody z telesa cesty.
9. Osobné ochranné pracovné prostriedky a .....
10. Podmáčané územie.
11. Porast s dosiahnutou strednou hrúbkou do 5 cm.
12. Zalesňovanie – ..... lesa.

Za správnu odpoveď z májového čísla – OBJEKTY PRO SILVA sme odmenili knihou Čarovné vody Slovenska Ľubicu P. z Trnavy, Darinu D. zo Zvolena a Ľuboš K. zo Sobraniec.

RECEPTÁR

Jeleň s brusnicami

Základné suroviny:

600 g jelenie mäso, 2 PL olej, 1 ks zeler, 1 ks petržlen, 3 ks mrkva, 3 ks celé čierne korenie, 2 ks borievka, 1 ks bobkový list, 100 ml červené víno, 100 g brusnice, ½ kocky bujón, zmes korenia na divinu, soľ

Postup:

Mäso opláchneme, dôkladne očistíme, odblaníme a nakrájame na kocky. Potom mäso okoreníme a osolíme. Zeler, petržlen a mrkvu očistíme a nakrájame na kocky.

V pekáči rozohrejeme olej a mäso na ňom opečieme zo všetkých strán dohnedá. Opečené mäso preložíme do tlakového hrnca. Pridáme koreňovú zeleninu, čierne korenie, borievky, bobkový list, bujón a víno. Podlejeme 250 ml vody a zakryjeme. Odvtedy, ako z ventilu začne unikať para, dusíme 30 až 35 minút.

Mäkké mäso vyberieme a preložíme do pekáča. Šťavu so zeleninou rozmixujeme ponorným mixérom. Podľa chuti precedíme cez sitko alebo jemné plátno. Do omáčky pridáme brusnice a krátko povaríme. Šťavu nalejeme na mäsko a dáme na 15 minút zapieck do rúry vyhriatej na 180 °C.

Podávame so zemiakovými knedličkami alebo parenou knedľou, prípadne varenými zemiakmi.

Dobrú chuť!

Júl

1.	P	Diana Medzinárodný deň vtipov
2.	U	Berta Svetový deň vtipov
3.	S	Miloslav
4.	Š	Prokop
5.	P	Cyril, Metod Sviatok sv. Cyrila a Metoda Deň workoholikov
6.	S	Patrik, Patrícia Medzinárodný deň bozkávania Vrbovské vetry 2019, Vrbové
7.	N	Oliver Deň čokolády
8.	P	Ivan Svetový deň alergií
9.	U	Lujza
10.	S	Amália
11.	Š	Milota Svetový deň populácie Festival Pohoda 2019, Letisko Trenčín
12.	P	Nina Festival Pohoda 2019, Letisko Trenčín
13.	S	Margita Medzinárodný deň hlavolamov Festival Pohoda 2019, Letisko Trenčín
14.	N	Kamil
15.	P	Henrich
16.	U	Drahomír, Rút
17.	S	Bohuslav Výročie deklarácie a zvrchovanosti SR
18.	Š	Kamila
19.	P	Dušana
20.	S	Ilja, Eliáš
21.	N	Daniel
22.	P	Magdaléna Deň rodičov
23.	U	Olga
24.	S	Vladimír
25.	Š	Jakub, Timur
26.	P	Anna, Hana, Anita Country fest Tužina 2019, Hatalisko za Tužinou FestDobréRybníky 2019, Rybníky Farma Ryby
27.	S	Božena Country fest Tužina 2019, Hatalisko za Tužinou FestDobréRybníky 2019, Rybníky Farma Ryby SITNO BLUES – Hudba nás spája
28.	N	Krištof SITNO BLUES – Hudba nás spája
29.	P	Marta SITNO BLUES – Hudba nás spája
30.	U	Libuša Medzinárodný deň priateľstva
31.	S	Ignác

August

1.	Š	Božidara
2.	P	Gustáv
3.	S	Jerguš
4.	N	Dominik, Dominika Deň Matice Slovenskej
5.	P	Hortenzia
6.	U	Jozefína Svetový deň boja za zákaz jadrových zbraní
7.	S	Štefánia
8.	Š	Oskar
9.	P	Ľubomíra Medzinárodný deň pôvodného obyvateľstva sveta
10.	S	Vavrinec Deň obetí banských nešťastí Záhaľčivý deň
11.	N	Zuzana
12.	P	Darina Medzinárodný deň mládeže
13.	U	Ľubomír Medzinárodný deň ľavákov
14.	S	Mojmír
15.	Š	Marcela
16.	P	Leonard
17.	S	Milica
18.	N	Elena, Helena
19.	P	Lýdia Svetový humanitárny deň
20.	U	Anabela, Liliana
21.	S	Jana
22.	Š	Tichomír Agrokomplex 2019 – Agrokomplex Nitra Coopexpo, Enviro – Agrokomplex Nitra
23.	P	Filip Agrokomplex 2019 – Agrokomplex Nitra Coopexpo, Enviro – Agrokomplex Nitra
24.	S	Bartolomej Coopexpo, Enviro – Agrokomplex Nitra Agrokomplex 2019 – Agrokomplex Nitra
25.	N	Ľudovít Agrokomplex 2019 – Agrokomplex Nitra Coopexpo, Enviro – Agrokomplex Nitra
26.	P	Samuel
27.	U	Silvia
28.	S	Augustín
29.	Š	Nikola, Nikolaj Výročie SNP Hurá do záhrady – Expo Center Trenčín
30.	P	Ružena Hurá do záhrady – Expo Center Trenčín
31.	S	Nora Hurá do záhrady – Expo Center Trenčín

Jún 2019

Životné jubileá

50 rokov

Štefan Székely, vedúci LO, LS Kamenín – OZ Levice
Ľudovít Laco, vedúci LO, LS Žilina – OZ Žilina

60 rokov

Ing. Jozef Šujanský, referent MTZ a nákupu – OZ Žilina
Ing. Peter Kudrna, vedúci LS, LS Dobroč – OZ Čierny Balog

Pracovné jubileá

20 rokov

Juraj Szabó, vedúci LO Kamenín, LS Kamenín – OZ Levice

25 rokov

Marcel Macho, vedúci ES, ES Smolenice – OZ Smolenice
Martin Šagát, vedúci LO, LS Malužiná – OZ Liptovský Hrádok

30 rokov

Vladimír Strieška, vedúci LO, LS Čifáre – OZ Levice
Jozef Paučo, vedúci LO, LS Predajná – OZ Slovenská Ľupča
Martin Kováčik, vedúci LO, LS Predajná – OZ Slovenská Ľupča
Ing. Ján Kašpárek, technik, LS Spišská Nová Ves – OZ Prešov
Jozef Brinko, vedúci LO, LS Malcov – OZ Prešov
Vladimír Madej, vedúci LO, LS Stropkov – OZ Vranov nad Topľou
Marián Kondžura, referent dopravy a mechanizácie – OZ Sobrance
Dušan Černega, vedúci LO, LS Ubľa – OZ Sobrance
Mgr. Róbert Cár, vedúci LO, LS Strážske – OZ Sobrance

35 rokov

Branislav Pepich, vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza
Juraj Babic, vedúci LO, LS Brádno – Tisovec – OZ Rimavská Sobota

40 rokov

Jozef Matiaško, vedúci LO, LS Prievidza – OZ Prievidza
Ján Bezek, vedúci LO, LS Zámotov – OZ Vranov nad Topľou

Predčasný starobný dôchodok

Petr Kolačný, vedúci LO, LS Sirk – OZ Revúca
Miroslav Latta, vedúci LO, LS Nižná Jablonka – OZ Vranov nad Topľou
Róbert Kraus, vedúci LO, LS Zámotov – OZ Vranov nad Topľou
Mgr. Jana Lásková

Veľké umenie začína veľkým vzorom

Skôr ako sa ocitneme vo svete drevených zvierat rodiacich sa pod rukami Kathy Wiseovej, prezradíme si, čo ukrýva nie až tak často používaný pojem intarzia.

Táto skorá talianska umelecká forma dreveného obkladu sa vyvinula po vzore Stredného východu. Dnes je intarzia tvorená výberom rôznych druhov dreva, s použitím jeho prirodzených vzorov a farieb. Každý kúsok dreva je individuálne narezaný, tvarovaný a obrúsený skôr, ako sa spojí dohromady. Zvyčajne sa ako skladačka nalepí na kus 1/4 palcového preglejkového podkladu narezaného do tvaru finálneho výrobku. Niekedy

sa ďalšie kúsky preglejky používajú na zvýšenie plochy vzoru na vytvorenie väčšej hĺbky. V priebehu rokov sa vyvinula viac do sochárskeho štýlu dreveného umenia, pričom každý umelec intarzie má svoju vlastnú techniku a prístup k umeniu. Ako tvrdí Kathy: „Verím, že neexistuje správny alebo nesprávny spôsob, ako vytvoriť intarziu, len rôzne štýly. Netreba mať zábrany, pretože neexistujú pravidlá intarzie. Je bežné meniť vzory, pridať exotické drevo alebo iné materiály, ako je sklo, kameň alebo plast, použiť škrvny, farby, oleje, aby ste dosiahli požadovaný vzhľad.“

Navrhla vlastné vzory, ktoré boli inšpiráciou pre množstvo ďalších umelcov. V jej ponuke nájdete aj vzory, ktoré boli vyrobené z iných materiálov a na svoju premiéru v dreve ešte len čakajú. Väčšinou sú jej diela určené pre stredne pokročilých a pokročilých spracovateľov dreva, ktorí majú skúsenosti s prácou s intarziou. Má aj pár takých pre začiatočníkov, ale žiadne zo súprav nezahŕňajú farebnú fotografiu hotového kusu.

„K vytvoreniu vzoru treba oveľa viac než len sledovanie fotografie, pretože musíte mať podrobné vedomosti o anatómii zvierat, vynikajúcu predstavu o zložení a pokročilé schopnosti kreslenia, aby ste skončili s krásnym dizajnom. Nie všetky moje modely boli „testované“ pred ich odoslaním mojim zákazníkom, no po vytvorení viac ako 700 vzorov viem, ako vytvoriť vzor, ktorý sa dá ľahko použiť na dokončenie hotového intarzie,“ priznáva Kathy.

Tak a už je len na Vás, či sa dáte zlákať svetom intarzie.

-a5-

